

Středoškolská odborná činnost

obor historie č.16

**Gymnázium Hladnov a Jazyková škola s právem státní jazykové
zkoušky Ostrava**

Moravskoslezský kraj

42.ročník

Osudy Viléma Rajnera na pozadí doby 20. století

**Fates of Vilém Rajner on the background of 20th
century**

Jan Vilém Rajner 2019

Vedoucí práce: Mgr. Martin Vonášek

odborný konzultant: prof. PhDr. Nina Pavelčíková

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem napsal celou práci SOČ samostatně, a to pouze za použití uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné. Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Ostravě dne 27.2.2020

Jan Vilém Rajner

Poděkování

Tímto bych chtěl hlavně poděkovat panu učiteli gymnázia Hladnov v Ostravě Mgr. Martinu Vonáškoví a prof. PhDr. Nině Pavelčíkové za pomoc v průběhu psaní mé práce. Mému strýci Jiřímu Reinerovi za poskytnutí dopisů, které psal Vilém Reiner svému bratrovi Josefu Reinerovi. Mým rodičům za výpovědi a podporu, kterou mi poskytli. Příbuznému Jakobovi Schwabovi za zorientování v rodokmenu. Učitelkám Mgr. Pavle Knyblové a PhDr. Marcele Pařenicové za překlad dopisů rodičů mého dědy. Paní učitelce Mgr. Kateřině Břuskové Komendové za ochotu a doplnění mých znalostí. Archivu města Ostravy, především vedoucímu jeho badatelny Tomáši Karkoškoví, Národnímu archivu v Praze na Chodovci, především paní Taťáně Rohové a Zemskému opavskému archivu v Opavě, především panu Jiřímu Peterkovi.

Anotace:

Tato práce se zabývá osudy československého lékaře s židovskými předky Viléma Rajnera (1912-1997), využíváním family history a oral history. Pro zpracování této problematiky jsem využíval různé zdroje, zejména archivní prameny, vzpomínky rodinných příslušníků, rodinné pozůstalosti a primární i sekundární literaturu. Práce demonstruje propojení osudů jedince s veřejným děním a dějinami 20. století. Ukazuje tedy vzájemnou koexistenci mikrohistorie a velkých dějin. V neposlední řadě se pokouší vyličit životní etapy člověka, o kterém se nebude vyučovat na školách, ale ovlivňoval život lidem, kterýmž se již tato pozornost věnuje. Svým příspěvkem bych také rád vzbudil zájem o již zmíněné obory historie, které podle mne vykazují velký potenciál i do budoucna.

Klíčová slova: Vilém Rajner; židovství; lékařství; druhá světová válka; Komunistický režim; emigrace

Annotation:

This work deals with the fate of a Czechoslovak doctor with Jewish ancestors Vilem Rajner (1912-1997), using family history and oral history. I have used various sources to work on this issue, especially archive sources, memories of family members, family inheritances, as well as primary and secondary literature. The work demonstrates the connection of individual fate with public events and the history of the 20th century. Thus it shows the mutual coexistence of microhistory and great history. Last but not least, it attempts to portray the life stages of a person who will not be taught in schools but has influenced the lives of people to whom this attention is already paid. With my contribution, I would also like to arouse interest in the aforementioned fields of history, which I believe show great potential even in the future..

Key words: Vilém Reiner; Judaism; medicine; Second World War; Communist regime; emigration

Seznam použitých zkratk:

ČSR - Československá republika

PhMr. - pharmaciae magister

V+W - Voskovec a Werich

UK - Univerzita Karlova

pplk. - Podplukovník

ORL - Otorhinolaryngologie

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

UPA - Ukrajinská povstalecká armáda

Kčs - Koruna československá

OÚNZ- Okresní ústavy národního zdraví

MZD- Ministerstvo zdravotnictví

KSČ- Komunistická strana Československa

KNV- Krajský národní výbor

ČSSR Československá socialistická republika

ROH- Revoluční odborové hnutí

Obsah

1.	Úvod	6
2.	Rodiče Viléma Reinera	8
2.1.	Židovská komunita ve Veselí nad Moravou	10
2.2.	Narození dědy Viléma Reinera	11
2.3.	První světová válka	12
3.	První republika ve Vilémově životě	13
3.1.	Vnímání rodiny Reinerů ve Veselí nad Moravou	13
3.2.	Vzdělání Viléma Reinera	14
3.3.	Úmrtí Vilémova otce	16
4.	Vilémův život v Praze	17
5.	Vilémovy vztahy se členy rodiny	18
6.	Předválečné období Vilémova života	20
7.	Období druhé světové války	21
7.1.	Československá politická emigrace v Katovicích	21
7.2.	Život a práce Viléma na Volyni v letech 1939-1945	23
8.	Poválečné osudy Viléma Reinera	27
8.1.	Pátrání po padlých	29

9.	Lékařem v letech komunistického Československa	30
10.	Vilémův osobní život a názory v období komunismu	32
11.	Poslední léta Vilémova života	36
12.	Závěr	37
13.	Seznam použitých zdrojů a literatury:	39
14.	Obrazová příloha:	42

1. ÚVOD

Od dětství jsem si kladl otázku, jaký život měli rodiče mého otce a kým byli. Poznal jsem totiž jen rodiče matky, rodiče ze strany otce jsem již nezažil. Velice mě mrzelo, že jsem se s nimi nemohl vidět, proto jsem svým rodičům (hlavně otci) často kladl otázky, co dělali, jak se měli, kde pracovali. Samozřejmě to byly dotazy, které byly přiměřené mému věku a intelektu. Zjistil jsem, že moje babička Vlasta Vlasáková byla herečka a že po ní byla a stále je pojmenovaná ulice v Ostravě-Hrabůvce. Velice se mi to líbilo a byl jsem na ni pyšný. Jelikož jsem byl vždy extrovert a mluvil jsem hlasitě, často mě lidé okřikovali, abych se ztišil, já jsem jim vždy opáčil, že za to nemohu, jelikož mám hlas po babičce, která byla herečkou a na chvíli jsem se ztišil. O mém dědečkovi Vilému Reinerovi jsem se dozvěděl, že to byl moc šikovný lékař. Tatínek říkal, že byl chytrý a vzdělaný a uměl hodně jazyků. Úplně mě to rozzářilo. K dědečkovi, kterého jsem nepoznal, jsem začal hodně vzhlížet. Říkal jsem si, že když můj tatínek, vzdělaný a chytrý člověk, něco takového řekne, tak to musel být moc inteligentní pán, a dokonce můj dědeček! Občas za námi chodila teta Nina. Společně jsme se bavili a často diskutovali tak, jak to v rodinách bývá, o rodinných tématech. Tetičku jsem měl vždy ve velké úctě a obdivoval jsem, kolik si toho (nejen z rodinných dějin) pamatuje. Vyprávěla nám o mých předcích. Pamatuji si matně, že v roce 2006 dokonce uspořádala rodinné setkání v Terezíně, kde nechala vytvořit skleněnou pamětní desku se jmény mých příbuzných, kteří zemřeli v koncentračních táborech. Pamětní deska byla umístěna v terezínských kasematech.

Zjistil jsem, že byla o mém prastrýci Josefu Reinerovi napsána kniha *Člověk proti tmě*.¹ Byl jsem nadšený. Dost jsem se s tím na prvním stupni chlubil u učitelského sboru. Knihu jsem si tehdy ovšem jenom prolistoval. Přesto jsem si kladl další a další otázky, až jsem se zeptal otce, jestli neměl ten Josef nějaké děti. Otec mi odpověděl, že měl Jiřího a Borise. Boris byl nemocný a předčasně zemřel. Jirka že žije, ale bohužel o něm už dlouho nic neví, protože na něj ztratil kontakt. Uviděl jsem v tom příležitost něco dokázat a probudil se ve mně zvědavý klukovský zájem. Pokusil jsem se svého strýce najít. A tak jsem konal a v dubnu 2011 jsem vyhledal jeho adresu na internetu a napsal jsem mu e-mail. Čas plynul, s každým příchodem tety Niny jsem začínal více a více poznávat své prarodiče. A s každou informací můj obdiv vzrůstal. Postupem času jsem začínal pokládat složitější otázky, na které již nebyly tak snadné odpovědi. Když jsem

¹ KOŽNAR, Zbyněk. *Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi*. Praha: Mladá fronta, 1963.

dočetl knihu o Josefu Reinerovi, začínal můj fanatický zájem o rodinu postupně opadat a začínal jsem obdivovat kouzla úchvatného vesmíru a astrofyziky. Vše se ovšem začalo měnit ke konci školního roku 2017/2018. To jsem vyprávěl panu učiteli dějepisu o naší rodině a jejím původu. Pana učitele Vonáška to zaujalo a doporučil mi, že by nebylo špatné napsat o mé rodině nějakou práci. Ovšem největším zlomem bylo, vedle vyprávění tety Niny, objevení krabice s nápisem “Děda” na chalupě, která se nachází v Krásné pod Krásnou v oblasti Beskyd. Našel jsem ji v komoře, které říkáme „myšinec“. V krabici se nacházelo dohromady kolem 1000 různých dokumentů a fotografií. Tento objev byl posledním významným podnětem k sepsání práce.

Lidé mívají s narozením determinované postoje, hodnoty, prostředky, religiozitu a to minimálně do doby než se osamostatní. Existuje vícero důvodů, proč se jedinci někdy rozhodnou nenásledovat kroky svých předků. Bohužel společnost často kriticky nahlížela na odklon jedince od zvyklostí svých předků. To obzvláště platilo u obyvatel židovského původu. Asimilace bývaly často neúspěšné, nežidovští obyvatelé je málokdy přijímali mezi sebe a židovské obyvatelstvo to považovalo za odklon od víry. I přesto se lidé hlásící k židovské víře, či naopak úplní asimilanti (s majoritním obyvatelstvem) setkávali s perzekucí a nelehkým osudem. Mnoho přeživších jakkoli spjato s židovskou tematikou se snažilo své negativní zážitky vytěšňovat, a dokonce o nich nemluvit ani v rodinných kruzích. Můj děda nebyl v tomto případě výjimkou, o svých zážitcích mluvil vzácně.

Čerpal jsem tedy hlavně z korespondence, kterou obdržel Vilém Reiner nebo sám adresoval svému bratrovi Josefu Reinerovi. Dále jsem využil nalezené dokumenty z již zmíněné krabice – různá potvrzení státních úřadů, oficiální doklady (vysvědčení, lékařský diplom, potvrzení o odboji za druhé světové války, smlouvy o bytech). Cenné informace jsem také získal z fondů Archivu města Ostravy a Národního archivu Praha-Chodovec a Zemského archivu v Opavě nebo také z literatury. Jako velice důležité se mi ovšem jeví i rozhovory, které jsem vedl s rodinnými příslušníky, od nichž jsem se dozvěděl věci, které bych z oficiálních dokumentů nikdy nevyčetl. Nejdůkladněji jsem zpovídal tetu Ninu Pavelčíkovou (1939) a otce Jana Rajnera (1953). S Ninou Pavelčíkovou jsem probíral židovskou tematiku, její vlastní vzpomínky a to, co ji sdělila její matka Frieda-Milada (1909-1985) strýcové Vilém (1912-1997) a Josef Reinerovi (1918-1990). Od mého otce Jana Rajnera jsem se usilovně snažil získat jeho vlastní vzpomínky na otce. Dále také to, na co sám Vilém vzpomínal, jaké hodnoty uznával a jak byl vnímán svým

okolím. Jiřího Reinera na to, co se dozvěděl od svého otce a jak si vzpomíná na Viléma. Na totéž jsem se vyptával příbuzné mé babičky Vlasty Vlasákové, Vlasty Koudelové. Našel jsem také kopie dvou dopisů psaných rodiči Viléma, blahopřejný telegram jeho otce a poslední dopis Vilémovy matky dceři Friedě před odjezdem transportu do Terezína.² Pátral jsem i na internetových stránkách, kde jsem získané informace porovnával a doplňoval s tím, co jsem zjistil z psaných dokumentů. Podařilo se mi také najít několik předmětů, které se po dědovi zachovaly (zapalovač, odznak s jeho vlastními iniciálami, přenosné hodiny a jiné).

Rád bych na této práci demonstroval propojení osudů jedince s veřejným děním a dějinami 20. století. Ukázal vzájemnou koexistenci mikrohistorie a velkých dějin a zodpověděl si na níže uvedené otázky. Zpočátku bych se rád věnoval tomu, z jaké rodiny budoucí lékař Vilém Reiner pocházel a dějinným událostem, které ovlivnily svět, ve kterém můj děda žil. Ovlivnila ho nějak první světová válka? Co ho přimělo k tomu, aby se stal lékařem? Jak si rozuměl se svými rodiči? Jak vypadal jeho další život po smrti rodičů? Jaké měl vztahy se svými sourozenci? Jak a kde prožil druhou světovou válku? Jaké dopady na něj měla druhá světová válka? Dále bych se snažil zodpovědět, jak vypadal jeho život jako profesionálního lékaře v období existence komunistického Československa? Jak vnímal pád komunismu v ČSSR? Nejen na všechny výše uvedené otázky bych rád našel odpověď.

2. RODIČE VILÉMA REINERA

Vilém Reiner se narodil 24. 12. 1912 do židovské rodiny.³ Jeho otec, PhMr. Wilhelm Reiner, byl lékárníkem (*15. 9. 1873), pocházel z Okrouhlice na Českomoravské vysočině.⁴ Jeho matkou byla Evženie Reinerová, zvaná Jenny, narozená 12. 3. 1888 v Hrušově.⁵ Život rodiny fungoval tak, jak bylo na začátku 20. století zvykem a v židovských rodinách zcela běžné. Otec

² Telegram byl odeslán 24. 12. 1912 z Veselí nad Moravou. Dopisy: 22. 11. 1913 a 4. 11. 1914 psali Wilhelm Reiner a jeho manželka Evženie taktéž z Veselí nad Moravou, adresovali je do Okrouhlice lékárníkovým rodičům Johanně a Karlu Reinerovi. Poslední dopis Evženie před transportem do Terezína byl psán 26. 9. 1942 v Hrušově a adresován její dceři Miladě Prokešové (rozené Friedě Reinerové) do Veselí nad Moravou. Všechny tyto dopisy jsem našel v krabici s nápisem Děda.

³ Pro následnou lepší orientaci využijte v obrazové příloze obraz č. 1 (*Soupis rodinných příslušníků Viléma Reinera s vyznačením vztahu k němu*).

⁴ Návštěva židovského hřbitova ve Veselí nad Moravou dne: 30.3.2019.

⁵ Evženie Reinerová. <https://www.geni.com> [online]. 2014, 18. 11. 2014 [cit. 2019-05-23]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Ev%C5%BEenie-Reinerov%C3%A1/6000000029620853032>.

byl živitelem rodiny, matka se přizpůsobovala zvykům otce. Oba Vilémovi rodiče pocházeli z židovských rodin, ale zřejmě odlišně smýšlejících.

Rodiče Evženie Reinerové rozené Löwyové žili v Hrušově, byli pravděpodobně hlouběji nábožensky založení a hlásili se k sionismu. Důkazem toho je, že se při sčítání obyvatelstva v roce 1921 přihlásili k židovské národnosti.⁶ Tuto identitu rodičů převzal i bratr Evženie, Alfréd, který v Palestině později skupoval pozemky. Otec Evženie, Simon Löwy byl majitelem obchodu se smíšeným zbožím a matka Regina Löwy byla ženou v domácnosti a majitelkou bytů, které pravděpodobně pronajímala.⁷ Rodiče investovali do vzdělání svých dětí. Evženie i její další čtyři sourozenci absolvovali střední školy. Obzvláště její bratr Alfréd vykazoval velmi dobrý prospěch ve škole.⁸

Rodiče PhMr. Wilhelma Reintera pocházeli z mnohem menší obce Okrouhlice poblíž Havlíčkova Brodu, kde byla židovská komunita méně početná než v Hrušově.⁹ Zřejmě zde muselo docházet ke sblížení s českým obyvatelstvem, což dokládá i to, že matka Wilhelma, Johanna Reinerová (Veithová) uměla velice dobře česky. Wilhelmův otec Karel Reiner provozoval poštu a matka Johanna v téže budově hostinec. V jejím prvním poschodí nechala Johanna zřídit židovskou modlitebnu, což svědčí o tom, že se Wilhelmovi rodiče také hlásili k židovské víře.¹⁰ Wilhelm měl jednu sestru Teklu.

Okolo roku 1899 se Wilhelm rozhodl pro studium farmacie na Filozofické fakultě v Praze. Platilo pro něj nařízení z roku 1859, z kterého jasně vyplývalo, že musí absolvovat před nástupem na vysokou školu 4 třídy nižšího gymnázia a tříletou praxi v lékárně, zakončenou tzv. tyrocínální zkouškou.¹¹ Wilhelm praxi absolvoval v Baden bei Wien.¹² Proč se rozhodl pro profesi

⁶ Po vzniku ČSR bylo de iure židům povoleno, aby se hlásili nejen k mojžíšskému náboženství, ale aby také deklarovali svou národní příslušnost. Tuto formulaci obsahovalo i Ústava ČSR z 29. 2. 1920. Při sčítání obyvatelstva v roce 1921 se tedy mohli židé poprvé hlásit k národnosti židovské, české, nebo německé.

⁷ Zemský archiv v Opavě, Krajský soud Moravská Ostrava, sign. Jd II 163, karton 1 a Zemský archiv v Opavě, Okresní úřad Frýdek Místek, inventární č. 1035 karton 978,979,980,981,982.

⁸ Archiv města Ostravy- Německé gymnázium v Ostravě třídní katalogy sign. GR VII

⁹ Nebude-li uvedeno jinak, je zdrojem následujících informací kapitoly pojednávající o rodičích Viléma Reintera rozhovor s Ninou Pavelčíkovou dne: 6. 5. 2019

¹⁰ NOHA, Jaroslav. *Okrouhlické vzpomínky* [online]. 2017, 53 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://www.obec-okrouhlice.cz/assets/File.ashx?id_org=10965&id_dokumenty=28210.

¹¹ Profesní příprava lékárníka-farmaceuta a Univerzita Karlova. Univerzita Karlova, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové [online]. 2019 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.faf.cuni.cz/Fakulta/Historie/Profesni-priprava-lekarnika-farmaceuta/>.

¹² Korespondence s Archivářem UK Mgr. Markem Sukem z 30.7.2019

lékárníka později, se neví a nedá se ani zjistit, co dělal do té doby.¹³ Od školního roku 1882/1883 už existovala možnost studovat farmacii na Karlo-Ferdinandově univerzitě v češtině, nebo němčině.¹⁴ Rozhodl se pro německou univerzitu, jednak proto, že češtinu neovládal písmem a možná i proto, že zde bylo minimálně zpočátku více profesně zkušených pedagogů. Vysokoškolské studium farmacie bylo v celé monarchii dvouleté.¹⁵ Už v době studií zřejmě získal informace o rodícím se česko-židovském hnutí, jehož příznivcem se později dle slov Niny Pavelčíkové stal. Studium úspěšně dokončil 13. 7. 1901.¹⁶ Po ukončení studia na vysoké škole musel absolvovat tzv. kvinkvenium.¹⁷ A to jej pravděpodobně přivedlo na severní Moravu, kde se seznámil s Evžením.

Přestože byly pohledy na začlenění židů do společnosti a politické názory rodičů Evženie odlišné od lékárníkových, zdá se, že se svatbě nebránili. Možná i proto, že Wilhelm jakožto lékárník byl posuzován jako příslušník střední třídy, a mohl proto zajistit dobrou životní úroveň své rodině. K svatbě došlo zřejmě před rokem 1909. Datum ani místo svatby bohužel nejsou známa. Evženii a Wilhelmovi se jako první z celkem pěti dětí narodila v roce 1909 v Bohumíně jejich jediná dcera Frieda. Wilhelm Reiner už měl z praxe našetřeno určité jmění, a tak bylo možné, aby se rodina přestěhovala. A proto se v roce 1910 rozhodl koupit ve Veselí nad Moravou apatyku U Bílého anděla, kam se také s rodinou přestěhoval.

¹³ Pozn. autora: domnívám se, že možnou příčinou mohlo být převzetí pošty po otci, která se pravděpodobně řadila mezi tzv. poštovní přenašečí stanice. A tak je možné, že se rozhodl změnit svou profesi na lékárníka později. Více o poštovních přenašečích stanicích viz PROCHÁZKOVÁ, Kateřina. Vývoj poštovní správy na území Čech v letech 1850–1914 [online]. Brandýs nad Labem, 2016 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130186305>; s. 29 a 33. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. Zdeněk Hojda.

¹⁴ BÍLKOVÁ, Zuzana. *POSTAVENÍ LÉKÁRNÍKA VE SPOLEČNOSTI* [online]. Hradec Králové, 2007 [cit.

2019-05-28]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120021694> Diplomová práce. Str. 1–72

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ Katedra sociální a klinické farmacie.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Archiv Univerzity Karlovy, fond Přírodovědecká fakulta Německé univerzity v Praze, signatura 7 /1 /1 //4, Farmaceutický rigorózní protokol, strana 30.

¹⁷ „Toto nařízení platilo od roku 1890. Osoba, která dokončila farmaceutického studia, musela absolvovat 5 let praxe v lékárně“. ARNDT, Tomáš. *ČESKOSLOVENSKÁ A ČESKÁ FARMACIE-PROJEVY, DOPADY A DŮSLEDKY GENOCIDY ŽIDŮ A DALŠÍCH FOREM RASOVÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ* [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/94058/140062070.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Disertační práce. Str 1–503 Univerzita Karlova v Praze Farmaceutická fakulta v Hradci Králové. Vedoucí práce doc. PhDr. František Dohnal, CSc.

2.1. Židovská komunita ve Veselí nad Moravou

První zmínky o osídlení židů pocházejí už z konce 15. století. Tato komunita nebyla moc rozrostlá. Počet rodin v obci byl regulován například familiantským zákonem. V roce 1822 žilo v židovské obci už 150 židů, ale od 2. poloviny 19. století začal počet židů v oblasti Veselí pozvolně klesat. Židé se museli živit tak, jak jim to bylo v křesťanském světě umožňováno, často tedy lichvou a obchodováním. V druhé polovině 19. století získali židé rovnoprávnost a postupně začali ovládat ve Veselí nad Moravou i jiná důležitá odvětví (služby a vzrůstající průmysl). Od roku 1864 do roku 1919 je evidována na Veselském předměstí č. 5 židovská německá škola. Tam také bydlela většina židů už od poloviny 19. století. Židé zde žili velmi konzervativně, nadále dodržovali židovské zvyklosti. Z blízkého okolí se do Veselí nad Moravou často stěhovaly další židovské rodiny. Nespornou výhodou Veselí nad Moravou byla totiž přítomnost železničního uzlu.¹⁸

Město bylo tedy dobře situováno pro Viléma otce. Navíc do Okrouhlice to taktéž nebylo daleko. To byly hlavní příčiny ke koupi radikované lékárny U Bílého anděla ve Veselském předměstí.¹⁹ Budova lékárny stála na jeho hlavní ulici a byla natolik velká, že se tam mohl nastěhovat natrvalo s Evženií a Friedou, budova byla také v kronice města zařazená mezi význačné.²⁰ Navíc panovala jistota, že se sem vejdou i s větším počtem dětí. I to se nakonec potvrdilo.

2.2. Narození dědy Viléma Reinera

Po příchodu dcery na svět doufal Wilhelm, že by mohl dostat vytouženého syna. Na Vánoce v roce 1912 se mu to podařilo. Dítě bylo pojmenováno po lékárníkovi, Vilém Reiner.

¹⁸ GROŠ, Vladimír, Peter FUTÁK a Jiljí MINAŘÍK. *Židovské rody ve Veselí nad Moravou*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-06-0. str. 1–228

¹⁹ „Trvalé právo provozovat lékárnu bylo buď vázáno na pozemek a dům – reálné právo radikované, nebo bylo právem volně prodejným – reálné právo neradikované. Obě práva byla obchodovatelná, tj. volně prodejná. Hodnota práva byla zpravidla (pro obtížnost jeho získání) stejná, ne-li vyšší než zařízení lékárny.“

DOHNAL, František. *Studijní texty k dějinám farmacie*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 9788024626086; GROŠ, Vladimír, Peter FUTÁK a Jiljí MINAŘÍK. *Židovské rody ve Veselí nad Moravou*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-06-0. Str. 5–130.

²⁰ LANGÁŠEK, J. *Městys předměstí Veselí.: Jeho minulost a přítomnost*. [online]. 1913, 71 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://veseli-nad-moravou.cz/assets/File.ashx?id_org=18072&id_dokumenty=585008.

Tuto radostnou novinu ještě ten den oznámil telegramem do Okrouhlice svým rodičům, čímž vznikla první oficiální zmínka o chlapci.²¹

Když měl Vilém téměř 11 měsíců, rozhodli se jeho rodiče, že vyrazí poprvé do divadla. Lékárník byl starostlivým otcem a chodíval malého Viléma kontrolovat, jestli je v pořádku. Už od útlého dětství vykazoval Vilém známky zvýšené inteligence. Když mu táhlo na dva roky, lékárník si všiml jeho dobré paměti. Svým rodičům napsal: „*Willy zpívá různě velmi dobrou paměťovou. My se s ním nasmějeme: babika pošle buben a dědeček hodiny.*“²²

Evženie kromě toho, že byla ženou v domácnosti, vypomáhala v lékárně manželovi. Měla vystudovanou obchodní školu, takže v účetních a obchodních záležitostech mohla zastupovat svého manžela. Pro Friedu nový rodinný přírůstek znamenal, že nebyla brána moc na zřetel a zájem rodiny Reinerových se točil hlavně kolem malého Willyho, o nějž se musela sestra často starat. A ani to neměla jednoduché, Vilém byl určitým způsobem rozmazlován a jakýkoliv jeho prohřešek otec toleroval.²³ To lze demonstrovat na následujícím příkladu: Jednou malý Vilém hodil rozžhaveným pohrabáčem po Friedě a za svůj čin nebyl potrestán on, ale Frieda, protože o něj špatně pečovala.²⁴

2.3. První světová válka

Během první světové války žila rodina jako většina ostatních v určité nejistotě, co jí přinese následující den, minimálně zpočátku války se četly ve velkém noviny. Rodině se ale po ekonomické stránce dobře dařilo. Přes Veselí nad Moravou (hlavně na počátku války) emigrovala spousta majetných uprchlíků (například z Haliče a Budapešti) a dle slov lékárníka nebylo nikde široko daleko lékárny, a proto se měli dobře. V období války docházelo k velkým kontrolám na území Rakousko-Uherska a bylo striktně určeno, komu se může dát kolik léků, proto lékárník svého otce uklidňoval, že se těmito předpisy řídí.²⁵

²¹ Telegram psaný v němčině Wilhelmem Reinerem do Okrouhlice rodičům Johanně a Karlu Reinerovi 24.12.1912. Viz obraz č.2.

²² Dopis z 4.11.1914 psaný v němčině a částečně nesprávnou češtinou lékárníkem, adresovaný rodičům do Okrouhlice, přeložený PhDr. Marcelou Pařenicovou.

²³ Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou v Ostravě 8.5.2019.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Dopis psaný v němčině Wilhelmem a Evžení do Okrouhlice 4.11.1914.

Během války dva členové rodiny zemřeli. 25. 2. 1916 zemřel lékárníkův otec.²⁶ Příčina smrti pravděpodobně neměla souvislost přímo s válkou, protože otec Wilhelma měl již 72 let. Smrt bratra Evženie, Josefa Löwyho byla s válkou jednoznačně spojená.²⁷ Byl mobilizován a roku 1917 se s jistotou nedožil. Rodina Reinerů se kromě toho za války rozrostla o další dva členy, a to Karla a Josefa. Karel Israel Reiner se narodil 1. 11. 1916. Jméno Karel dostal, jak se dá odhadnout, právě na počest lékárníkova otce. Zdá se, že ale nebyl moc dítětem chtěným, a to už před narozením. Údajně se Evženie pokusila pomocí babských rad plodu zbavit. Jméno Israel si možná prosadili rodiče Evženie. Karel byl takovou černou ovčí rodiny, později byl v mnohém odlišný od ostatních sourozenců.²⁸ Další syn Josef se narodil 23.6.1918. Jméno Josef dostal pravděpodobně na počest strýce Josefa Löwyho. Otec Wilhelm mohl být také spokojen. Jméno bylo jednak frekventované mezi Čechy, stejně se jmenoval také jeho vlastní dědeček. I přes narození dalších chlapců zůstala Vilémovi jako prvorozenému synovi největší pozornost celé rodiny. Jeho babička Johanna ho oslovovala jako Vilouška.²⁹

Židovské etnikum neobývající svou zemi kanaánskou, žilo v diaspoře, a to mělo prokazatelně vliv na velkou soudržnost v rodinách, což je u rodiny Reinerů ukázkové. Zpočátku Velké války u rodiny Reinerových přebývaly 2 děti lékárníkovy sestry Tekly Wakové – Ludmila, které se říkalo Miluška a Tekla, zvaná Tea. K tomuto došlo, protože, Josek Wak, otec těchto dvou dětí, byl nově přednostou významné vídeňské železniční stanice Franc-Josef-Banahof.³⁰ Josef Wak nebyl původu židovského, ale v rodině Reinerů byl uznáván a Vilém si ho velmi vážil. Vilém Reiner zažil první světovou válku a s ní i Rakousko-Uhersko, byl ovšem v té době dítětem a neexistuje jakýkoliv důkaz o tom, že by na něj měla tato doba významný vliv.

²⁶ Karel Reiner (1843–1916) - Genealogy. *Family Tree & Family History at Geni.com* [online]. Copyright © 2019 Geni.com [cit. 07.05.2019]. Dostupné z: <https://www.geni.com/people/Karel-Reiner/6000000029622710153>.

²⁷ Archiv města Ostravy: Okresní soud Slezská Ostrava fond prohlášení za mrtva M14/47 a Okresní soud pro Moravskou Ostravu fond prohlášení za mrtva spis M12/46.

²⁸ Rozhovory s Ninou Pavelčíkovou a MUDr. Janem Rajnerem v Ostravě.

²⁹ Dopis psaný Vilémovou tetou, Teklou Wakovou adresovaný MUDr. Vilému Reinerovi 15.4.1947 ve Vídni.

³⁰ NOHA, Jaroslav. *Okrouhlické vzpomínky* [online]. 2017, 53 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://www.obec-okrouhlice.cz/assets/File.ashx?id_org=10965&id_dokumenty=28210.

3. PRVNÍ REPUBLIKA VE VILÉMOVĚ ŽIVOTĚ

3.1 Vnímání rodiny Reinerů ve Veselí nad Moravou

Je velice důležité, do jaké rodiny se dítě narodí a v jakém prostředí vyrůstá. Rodina ovlivňuje jeho chování, ukazuje mu, co je správné a co ne, a přenáší na něj v dětství své vlastní rodinné tradice. Vilém Reiner se narodil do nukleární rodiny, zatímco jeho dva nejmladší bratři Josef a Jan od svého útlého věku žili v rodině neúplné, protože jim v roce 1926 otec Wilhelm zemřel (viz úmrtí Vilémova otce) což určitě ovlivnilo jejich smýšlení a budoucí vztah k Vilémovi.

³¹

Jak již bylo zmíněno, rodina se pokoušela o asimilaci s českým obyvatelstvem, ale ve Veselí nad Moravou nebyli židé příliš otevření nově vznikajícím myšlenkovým směrům. Rodina například pořádala domácí zabijačku vepře. Nedá se ovšem říci, že by se u nich nevařila typická židovská jídla. Recepty Evženie převzala od své tchyně Johanny a zřejmě i od své matky.³² Pro veselské židovské obyvatele byly pochopitelně zejména stravovací návyky rodiny nepřijatelné, neboť u nich muselo být jídlo košer. V maloměstském prostředí ovšem ani spoluobčané z řad české majority nechápali pro ně dost zvláštní lékárníkovovo chování. Po vzniku republiky dokonce podala městská rada žádost o jeho vyhoštění z městyse. Stěžovali si například, že lidé musí mezi dvanáctou a druhou hodinou čekat před lékárnou, nebo že žádal za léky kompenzaci v jiných životních potřebách. Žádost ale nebyla úspěšná.³³

Rodině se i přesto finančně dařilo velice dobře. Wilhelm byl příznivcem Tomáše Garrigua Masaryka a podle vzpomínek Friedy velmi uvítal vznik samostatné ČSR. Dokonce jej oslavil tím, že při oslavě nově vzniklé republiky kráčel v čele průvodu městem s československou vlajkou.³⁴ Sám se stal postupně nejen příznivcem českožidovského hnutí, ale také pravděpodobně

³¹ SKALOVÁ, Markéta. *Transgenerační přenos výchovných stylů v rodině* [online]. Praha, 2016 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/170581/>. Bakalářská práce. Str.1–65 UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková. Více o vztazích v rodině budu pojednávat v kapitole: Vilémovy vztahy se členy rodiny.

³² Dopis psaný Evženii Reinerovou tchýní Johanně a tchánovi Karlu Reinerovým do Okrouhlice dne 22.11.1913.

³³ GROŠ, Vladimír, Peter FUTÁK a Jilijí MINAŘÍK. *Židovské rody ve Veselí nad Moravou*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-06-0.

³⁴ tamtéž

bezvěřcem. Své děti vychovával v protináboženském duchu, z židovských zvyklostí se v rodině dodržovalo velmi málo.³⁵ Když navštěvoval Vilém třetí třídu obecnou, Evženi a Wilhelmovi se narodilo poslední dítě. Pojmenovali ho Jan.

3.2 Vzdělání Viléma Reinera

Blížil se konec války a Vilémův otec doufal ve změnu státního zřízení a s tím očekával i změny ve školství.³⁶ Syn Vilém měl nastoupit do první třídy v září 1918, kdy ještě existovalo Rakousko-Uhersko. Z přiloženého vysvědčení z první třídy je zřejmé, že v prvním čtvrtletí čtyřtřídní českou chlapeckou obecnou školu ve Veselí nad Moravou nenavštěvoval, proto byl hodnocen známkou dostatečnou. K prvním výraznějším reformám ve školství došlo po státním převratu až v roce 1922, kdy byl vydán malý školský zákon.³⁷ Do té doby platil na školách takzvaný dualismus z dob Rakouska-Uherska. Od druhého čtvrtletí 1918 už mohl Vilém navštěvovat čtyřtřídní českou chlapeckou obecnou školu ve Veselí nad Moravou. Na škole byl Vilémovým třídním učitelem Antonín Hubáček, na kterého později v dobrém vzpomínal.³⁸ Podle poválečného zákonodárství měl nadaný žák možnost „přeskočit“ pátou třídu obecné školy a postoupit přímo do nižšího gymnázia. V tom případě obdržel tzv. vysvědčení frekventační.³⁹ Ve čtvrté třídě měl Vilém kromě kreslení známky 1. stupně, a proto mu vzhledem k jeho nepochybně zvýšené inteligenci nic nebránilo v tom, aby frekventační vysvědčení získal. Celá rodina byla na něj pyšná a vkládala do něj velké naděje. Otevřela se mu tak cesta k dalším úspěšným studiím.⁴⁰

Lékárník ocenil jeho skvělé výsledky a rozhodl se, že nejvhodnější školou pro něj bude Státní reálné gymnázium ve Strážnici. Ve třídě byl ze všech nejmladší.⁴¹ První dva roky Vilémových studií se ukázaly jako kritické, přechod pro něj nebyl vůbec lehký. Projevilo se to

³⁵ Je dokonce možné, že si Wilhelm prosadil, aby ani jeden z jeho synů nebyl obřezán. To může vysvětlovat, jak mohl Vilém přežít druhou světovou válku na Ukrajině v období okupace nacistickým německem. Dle vzpomínek Jiřího Reinera, syna Josefa Reinera, totiž Josef Reiner obřezán nebyl. Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou 8. 5. 2019 v Ostravě a Jiřím Reinerem 21. 3. 2019 v Praze

³⁶ Nebude-li uvedeno jinak, tak v této kapitole cituji z vysvědčení Viléma Reinera.

³⁷ Povinná školní docházka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Wikimedia Foundation, 0019n. 1. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Povinn%C3%A1_%C5%A1koln%C3%AD_doch%C3%A1zka

³⁸ Známkování zde bylo následující velmi dobrý (1), dobrý (2), dostatečný (3), sotva dostatečný (4), nedostatečný (5).

³⁹ Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou z 6. 5. 2019 v Ostravě; vysvědčení Viléma Reinera. Viz příloha č.4.

⁴⁰ Pozn. autora: zdá se, že jeho profesní dráha lékaře mu byla dána při studiích na střední škole. V židovských rodinách bylo zvykem, že se dbalo na vzdělání. (Lékaři byli v té době schopni být i lékárníky. Vilémův otec měl zřejmě určitou vizi, že jeho děti posunou jednou lékárnou o krok výš.)

⁴¹ Dopis psaný Vilémovým spolužákem Vladimírem Procházkou Vilému Reinerovi roku 1995.

především ve známkách z kreslení a zeměpisu, ve kterých měl prospěch dostatečný. Jediné předměty, ve kterých si počínal od začátku velmi dobře, byly jazyky, pro které měl velký talent.⁴² Postupem času se jeho známky začaly zlepšovat.⁴³ Jeho třídní učitelé se měnili, ale nejvíce jej ovlivnili Dr. Petr Kříž, který se stal později zastupujícím ředitelem, a učitelka Zdeňka Navarová Nechanická. Od prvního ročníku na reálném gymnáziu studoval nepovinně jazyk německý, ze kterého měl vždy známku velmi dobrou.⁴⁴ V roce 1930 dosáhl věku 18 let a na jeho vysvědčení se poprvé objevila poznámka, že je bez vyznání. Na předcházejících vysvědčeních je pravidelně vystřižena kolonka, týkající se jeho židovského původu.⁴⁵

Dne 12. 6. 1930 se Vilém podrobil zkoušce z dospělosti, již složil s vyznamenáním. Na jeho maturitním vysvědčení je napsáno: „*Na základě této zkoušky byl uznán k návštěvě university, byl dospělým s vyznamenáním.*“

3.3. Úmrtí Vilémova otce

Wilhelm se svým dětem téměř nevěnoval, ani miláček rodiny Vilém nebyl výjimkou. Sám Vilém vzpomínal, že mu bylo ctí, když si na něj otec udělal čas a mluvil s ním.⁴⁶ Na druhé straně ovšem lékárník velmi dbal na to, aby jej děti poslouchaly a osvědčily své dobré vychování. Dcera Frieda, již otec onikal, vzpomínala, že když se vracela domů se svým velmi pohledným židovským nápadníkem, otec stál nad schody a okřikl ji s tím, že mu s nějakým žid'ákem chodit nebude!⁴⁷ Lékárník většinu dnů strávil ve své lékárně, kde mimo jiné vyráběl také vlastní léky. Děti jemu i jeho praktikantovi asistovaly.⁴⁸ Vilém později vzpomínal, že necelý rok před lékárníkovou smrtí k nim přišel jakýsi „šaman“ sáhl mu na břicho a řekl, že zde má nemoc a do roka na ni zemře.⁴⁹ Bohužel jak předpověděl, tak se i stalo. Wilhelm Reiner zemřel 28. 6. 1926 a jako příčina smrti byla opravdu diagnostikována rakovina jater. Tato neočekávaná smrt zasáhla

⁴² Povinně se v té době na gymnáziu vyučovala latina, českoslovenština, francouzština, kterou Vilém zvládl velmi dobře a později ji běžně používal i při koncipování odborných studií.

⁴³ Ve třetí třídě jasně převažoval počet velmi dobrých nad dobrými a horší známky, než dobré se mu nedostalo.

⁴⁴ Hodnocení žáků bylo jiné než na obecné škole a to: velmi dobré (1), dobré (2) dostatečné (3) a nedostatečné (4).

⁴⁵ Díky vysvědčení Bohumila Hrabala je možné doložit, že v této kolonce bylo uváděno náboženství. Dostupné z Biografická data života a díla Bohumila Hrabala a osob a událostí úzce souvisejících. *Bohumil Hrabal* [online]. 2013 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.hrabal-nymburk.cz/index.php?stranka=biograficka-data>.

⁴⁶ Rozhovor s MUDr. Janem Rajnerem 27.4.2019 v Ostravě.

⁴⁷ Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou dne 7.5.2019.

⁴⁸ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁴⁹ Rozhovor s MUDr. Janem Rajnerem 27.4.2019. v Ostravě.

celou rodinu a měla pro ni také těžké existenční dopady. Vždyť malému Janovi nebylo ani pět let a Evženie zůstala na vše sama.

Viléma bezesporu otcovo úmrtí velmi poznamenalo. Svědčí o tom zřejmě i skutečnost, že v tomto roce se na jeho vysvědčení objevila snížená známka z chování.⁵⁰ Ještě větší ranou byla náhlá smrt manžela pro vdovu Evženii. Stály před ní dva těžké úkoly, kterých se musela zhostit – výchova nezletilých synů a úsilí o udržení lékárny. Truchlila i proto, že na manžela vzpomínala jen v dobrém. Její vztah k němu nebyl rozhodně chladný, často ji děti zastihly, jak stojí před jeho poslední fotografií a zapaluje na jeho památku svíčku.⁵¹ Pro radikované lékárny s volným prodejem platilo, že mohly být přepsány po smrti na vdovy nebo potomky majitele. Bylo však samozřejmě nemyslitelné, že by Evženie byla schopná vést lékárnou po odborné stránce. Nezbyvalo než hledat nějaké krizové řešení. Friedě bylo v roce 1927 už 18 let, a tak se ji Evženie rozhodla provdat za lékárníka PhMr. Jaroslava Kytlicu, který pocházel z bohaté katolické kroměřížské rodiny. Podmínkou sňatku bylo, že nevěsta přijme katolický křest a tchýně mu přenechá půlku lékárny ve formě věna. Při křtu si Frieda zvolila jméno Milada, které pak výhradně používala až do konce svého života.⁵² Sama později pronesla, že ji matka „prodala“. S příchodem Kytlici se poměry velice změnily. Kytlica si veškeré příjmy z lékárny ponechával a Evženii vyplácel měsíčně 500 Kčs, což byla v té době průměrná výplata dělníka.⁵³ Už od počátku patrně docházelo k určitým nedorozuměním. Kytlica neměl v plánu podporovat Miladinu rodinu. V roce 1931 ovdověla Evženina matka Regina, a tak se Evženie rozhodla přestěhovat se svými syny k ní do hrušovského domu. Vilém se největších problémů v domě pravděpodobně už nezúčastnil, protože po odmaturování se hlásil na Karlovu univerzitu v Praze.

4. VILÉMŮV ŽIVOT V PRAZE

Ke studiu medicíny na Univerzitě Karlově byl Vilém přijat. Situace jeho rodiny se tím dále zkomplikovala, protože se musela ještě více uskrovnit, aby mohl vystudovat.⁵⁴ On sám vzpomínal, že i pro něj to byla situace obtížná. Musel vykazovat výborný prospěch, aby měl nárok na

⁵⁰ Vysvědčení Viléma Reinera. Viz obraz č. 6.

⁵¹ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁵² Její dcera Nina se náhodně setkala s matčíným jménem Frieda až v dospělosti. Jméno Milada si matka vybrala z toho důvodu, že milovala hudbu Bedřicha Smetany. Sama výborně zpívala a velmi často oblažovala rodinu zpěvem áriemi Milady z Dalibora. Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou dne 7. 5. 2019.

⁵³ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁵⁴ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

stipendium. Dodával, že pokud by u zkoušky z anatomie u prof. Weignera neuspěl, rozhodl by se studium dobrovolně ukončit.⁵⁵

Během svého pobytu v Praze se účastnil všech akcí a demonstrací protifašistických, z čehož se dá předpokládat, že byl příznivcem tzv. Demokratického bloku.⁵⁶ Zajímal se také o kulturu, pravidelně navštěvoval například Osvobozené divadlo V+W. Většinu svého pobytu v Praze bydlel na Masarykově koleji v Praze-Dejvicích 550.⁵⁷ Stal se jednak členem Spolku českých mediků, ale také Jednoty nemajetných a pokrokových studentů. Tyto organizace významně ovlivňovaly život studentů.⁵⁸ „V počátcích republiky bylo velké množství studentů (asi 30 %) osvobozováno od placení kolejného ze sociálních důvodů.“⁵⁹ Aby mohli studenti pobírat stipendia, nebo byli osvobozeni od placení kolejného, museli tehdy pravidelně na konci každého semestru skládat tzv. kolokvia, a tím prokázat, že se pravidelně účastnili přednášek a porozuměli jejich obsahu. Vilém prospíval ve všech oborech medicíny s prospěchem výtečným, výborným, či velmi dobrým.⁶⁰ Ve třicátých letech ovšem dopadly na ČSR velmi těžce důsledky světové hospodářské krize. Následkem bylo mimo jiné i to, že: „rychlým tempem klesala hodnota stipendia pro nemajetné studenty (mezi akademickými roky 1930/31 až 1933/34 o 20 %), zatímco výše kolejného stoupala (ve stejném časovém rozpětí o 15 %).“⁶¹ Viléma tyto zvyšující se náklady samozřejmě také postihly, ale podařilo se mu dosáhnout toho, že dne 18. 6. 1935 dostal kolokvijní vysvědčení, na základě kterého byl od kolejného osvobozen.⁶² V jednom z jeho životopisů je uvedeno: „Během studií medicíny praktikoval na klinice prof. Hynka v Praze a v nemocnicích

⁵⁵ Rozhovor s Janem Rajnerem 26. 4. 2019 v Ostravě.

⁵⁶ MÜLLER, Jiří. *Radikalizace pražských studentů ve 30. letech 20. století* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/136294/>. Diplomová práce. Str. 1–201. Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, Ph. D.

⁵⁷ Praha Chodovec, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna - 1941-1950 signatura R659/39 Vilém Reiner.

⁵⁸ „Vedení studentských spolků skutečně samo sebe vždy řadilo na jednu nebo druhou stranu a vedle pojmů „pravice“ či „levice“ využívalo k vyjádření svého politického zaměření také termínů „národní“ a „pokrokoví.“ MÜLLER, Jiří. *Radikalizace pražských studentů ve 30. letech 20. století* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/136294/>. Diplomová práce. Str. 1–201. Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, Ph. D. (*studenti*). MÜLLER, Jiří. *Radikalizace pražských studentů ve 30. letech 20. století* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z:

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/136294/>. Diplomová práce. Str. 1–201. Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, Ph. D.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Kolokvijní vysvědčení Viléma Reinera z rodinného archivu.

⁶¹ MÜLLER, Jiří. *Radikalizace pražských studentů ve 30. letech 20. století* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/136294/>. Diplomová práce. Str. 1–201. Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, Ph. D.

⁶² Kolokvijní vysvědčení Viléma Reinera z rodinného archivu.

v Bohumíně, Mor. Ostravě a Petřkovicích. “⁶³ Všechna svá tři rigoróza úspěšně absolvoval 3. 5. 1933, 11. 3. 1936 a 6. 10. 1936.⁶⁴ Nic mu tedy nebránilo k tomu, aby 10. 10. 1936 promoval pod vedením prof. MUDr. Aloise Velicha, jako druhý nejmladší student medicíny ze zúčastněných graduantů po Bohumilu Eiseltovi.⁶⁵

5. VILÉMOVY VZTAHY SE ČLENY RODINY

Vztahy v rodině byly jasně dány. Vilém jakožto nejstarší z bratrů, který už úspěšně absolvoval Karlovu univerzitu v Praze, se stal de facto hlavou neúplné rodiny.⁶⁶ Milada žila ve Veselí nad Moravou s manželem a dětmi, a tak bezprostřední styk s rodinou ztratila, ale udržovala s ní pravidelný písemný kontakt.⁶⁷ Vilém velice oceňoval inteligenci a školní úspěchy nejmladšího bratra Jana. Ten vysoko převyšoval své spolužáky zejména ve výuce cizích jazyků a pro strach měl uděláno.⁶⁸ Navštěvoval reformní reálné gymnázium v Ostravě. Bratr Josef navštěvoval tři roky reformní reálné gymnázium v Ostravě. Škola ho nebavila, a proto odešel z kvarty do učení. Byl velmi dobrým sportovcem a před válkou se vyučil drogistou. Po návratu Viléma z vojenské služby se vzájemné vztahy v rodině utužily. Problematický zůstal pouze vztah všech sourozenců k bratrovi Karlovi, který nacházel ochranu pouze u své maminky. Důvodů, proč ostatní sourozenci Karla moc neuznávali, bylo zřejmě několik. Karel se vyučil elektrotechnikem, takže nebyl hloupý, ale život vnímal trochu jinak než ostatní sourozenci. I jeho vztah vůči nim byl podle různých svědectví hodně problematický.⁶⁹ Podle pozdější evidence obyvatelstva se jako jediný člen rodiny hlásil k náboženství židovskému, zatímco ostatní respektovali přání zesnulého otce a byli bez vyznání.⁷⁰ Karel měl také jiný postoj k předválečné situaci. Doufal, že spojenci v čele s Anglií

⁶³ Curriculum vitae Viléma Reinera psané v Hrušově n /O., 30. 9. 1938.

⁶⁴ Pouze zkoušku z chirurgie z 28.4.1936 musel podruhé opakovat což se mu právě 6.10.1936 podařilo. Archiv Univerzity Karlovy, fond- Matriky doktorů Univerzity Karlovy sign. Vilém Reiner.

⁶⁵ Archiv Univerzity Karlovy, fond Matriky Univerzity Karlovy, inventární číslo 9, Matrika doktorů Univerzity Karlovy IX., strana 4349 a zároveň lékařský diplom, který jsem našel doma, viz příloha. č. 7

⁶⁶ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁶⁷ Se zhoršujícími poměry v domácnosti jezdila do Hrušova častěji, takže určitě nedošlo k výraznému narušení vztahů. Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou dne 7. 5. 2019 v Ostravě.

⁶⁸ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963; Podle dodatečného Josefova svědectví, se dokonce Jan během svého krátkého života naučil celkem 8 jazyků a při pobytu v Rize byl schopný za dva měsíce složit maturitu i z lotyštiny.

⁶⁹ Když někdy Milada utíkala od tyranizujícího manžela do Hrušova se svými dcerami, Karel je údajně vítal větou: *už jsou tu zas? A kdy už odjedou?* Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou dne 7. 5. 2019 v Ostravě.

⁷⁰ Praha Chodovec, fond: Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna - 1941-1950 sign. R745/4 Karel Reiner

a Francií zachrání ČSR před Hitlerovými spáry, zatímco Josef a Jan se hlásili ke komunistické mládeži a doufali v pomoc Sovětského svazu.⁷¹ Vilém sice nebyl tak jasně politicky vyhraněný, ale zřejmě byl vzhledem ke svému většímu rozhledu po evropské situaci mnohem skeptičtější. Také daleko více než bratři uvažoval o své budoucí kariéře, v tom mu byl velkým vzorem jeho strýc MUDr. Alfréd Löwy, s nímž se pravidelně stýkal. Alfréd byl v Ostravě privátním odborným lékařem v oboru otorinolaryngologie. S tímto oborem se již Vilém setkal během své vojenské služby a je možné, že uvažoval o budoucí spolupráci se strýčkem. V Ostravě byl Alfréd uznávaným lékařem, a proto měl dostatek prostředků k postupným nákupům pozemků v Palestině (pokračoval v rodinné sionistické tradici). Josef Vilémův obdiv ke strýci nesdílel, neměl s Alfredem společnou profesi, a proto se v něm ani vzhlízet nemohl. Josef Reiner ovšem k Alfrédovi nerad chodil i proto, že se zde musel povinně modlit, na což nebyl ani jeden z bratrů zvyklý.⁷² Ke své matce choval Vilém láskyplnou úctu. Evženie se nedokázala z úmrtí manžela úplně vzpamatovat a byla velmi nešťastnou ženou až do konce svého života.

6. PŘEDVÁLEČNÉ OBDOBÍ VILÉMOVA ŽIVOTA

Podle tehdejších vojenských předpisů byl Vilém odvodní ročník 1934. V tom roce ovšem už studoval třetím rokem na UK, a proto měl nárok na opakovaný odklad vojenské služby.⁷³ Po úspěšném ukončení studia měl narukovat 1. 10. 1936 na vojenskou prezenční službu v Čáslavi. Působil tam v pěším pluku 21. Maršála Foche v útvaru pomocné roty pod velitelem náhradního praporu pplk. pěch. Richarda Kadlece.⁷⁴ Je zřejmé, že alespoň do vykonání posledního rigoróza musel být uvolněn ze služby. Během dvouletého období vojenské služby byl nejdříve umístěn od 1. února do 30. dubna 1937 jako sekundární lékař na chirurgické oddělení a od 15. 12. 1937 do 6. 6. 1938 na ORL oddělení ve sborové nemocnici 3. Tereziín. Vojenskou službu ukončil v Čáslavi 27. 10. 1938 v hodnosti četaře v záloze. Dne 7. 11. 1938 odjel do Hrušova nad Odrou zpět ke své rodině.

⁷¹ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁷² Rozhovor s Jiřím Reinerem dne 21.3.2019 v Praze.

⁷³ *Ti, kdož pro odklad prezenční služby nemohou vykonati cvičení v uvedených ročnících, budou zavoláni k cvičením i mimo lhůty stanovené, avšak tak, aby vykonali předešlá cvičení nejdéle do toho roku, v němž dokončí 40. rok věku.* Vojenská knížka MUDr. Viléma Reinerova/ Poučení str. 54. z rodinný archiv.

⁷⁴ Více o tomto pluku je možné přečíst v knize: Kadlec, Richard: Stručné dějiny pěšího pluku 21 maršála Foche [S. I.] Knihovna voj. zátiší p. pl. 21 maršála Foche, 1937.

V té době už bylo po neslavné Mnichovské dohodě, která jistě pro něj i celou rodinu znamenala obrovské trauma. Život však šel dál a Vilém musel učinit kroky nezbytné pro budování své lékařské kariéry. Od 27. listopadu 1938 se stal externím lékařem v Městské veřejné nemocnici v Moravské Ostravě a čekal na vypsání konkurzu na místo sekundárního lékaře. Toho se však bohužel nedočkal. Dne 15. března 1939 byly české země obsazeny a vznikl Protektorát Čechy a Morava. Vilém rychle pochopil, že pro svůj židovský původ bude mít s další kariérou problémy a zřejmě začal okamžitě uvažovat o emigraci, a proto odešel pravděpodobně na vlastní žádost z nemocnice.⁷⁵ Vilém se s ostatními bratry živě zajímal o předválečnou situaci a věděl o tom, jak se s židovským obyvatelstvem zachází v nacistickém Německu. I v pomnichovském Československu se začaly projevovat protižidovské nálady. Zakázána byla i komunistická strana, s níž Josef, Jenda a koneckonců i Vilém, sympatizovali. Situace na Ostravsku byla navíc velmi komplikovaná, velká část Těšínska připadla Polsku, Hlučínsko se stalo součástí Německa a Ostrava se stala hraničním městem. Vilém usoudil, že nejlepším řešením bude ilegální útěk do Polska.

7. OBDOBÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

7.1. Československá politická emigrace v Katovicích

Vilém věděl o dvou centrech československé emigrace v Polsku, která se nacházela v Katovicích a Krakově. Snažil se při svém prvním pokusu emigrovat do Krakova, odkud plánoval spolu s přítelkyní Béd'ou později provdanou Kerberovou (byla také židovského původu) odejít do Británie.⁷⁶ Toto velice těžké rozhodnutí sdělil i své rodině, u které měl podporu. Ostatně o emigraci přemýšleli i jeho bratři.⁷⁷ Vilém byl ovšem za obcí Petřvald za ilegální překročení hranice zatčen četníky a předán gestapu, které ho uvěznilo v krajské trestnici (16. 4. - 2. 5. 1939). Jelikož se Béd'a Viléma nedočkala, rozhodla se emigrovat do Británie bez něj. Od delšího věznění

⁷⁵ List o ukončení smlouvy z 16. 3. 1939; pozn. autora: je možné, že na něj byl také vyvíjen tlak v nemocnici. V knize Zbyňka Kožnara je záměrně dezinterpretováno, že byl vyhozen a příčinou byla údajně jeho činnost v Jednotě nemajetných a pokrokových studentů, což by samozřejmě vzhledem k jeho židovskému původu, který je v celé knize zatajen, mělo zanedbatelný význam.

⁷⁶ Rozhovor s Janem Rajnerem 26. 4. 2019 v Ostravě.

⁷⁷ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

Viléma zachránila ochota vyšetřujícího soudce, který nechtěl věznit tolik potřebného lékaře. Den po propuštění se pokusil Vilém podruhé ilegálně překročit polskou hranici.⁷⁸ To se mu podařilo bez velkých problémů, protože shodou okolností se v Polsku slavil 3. května den Święto Konstytucji 3 Maja.⁷⁹ Vilém nicméně nechtěl riskovat další zadržení, a proto se rozhodl pro cestu do druhého centra československé politické emigrace v Katovicích, která byla z Hrušova kratší a tím pádem pro Viléma i bezpečnější. Navíc měl i v Katovicích své známé. A tak se zapojil do tzv. Československé politické emigrace v Katovicích. Později několikrát zdůrazňoval, že mu bylo ku prospěchu členství ve Svazu pokrokových a nemajetných studentů.⁸⁰ To je docela pravděpodobné, neboť obě polská centra čs. emigrantů ovládali komunisté. Po přijetí čsl. odbojem se Vilém zapojil do lékařských služeb pro emigranty, pro něž přednášel s dalšími lékaři, kteří byli také židovského původu (Dr. Františkem Englem a Dr. Otou Schlesingerem) o různých zdravotních otázkách a o tom, jak se zachovat v kritických momentech.⁸¹ Na britském konzulátu dostal příslib víza do Anglie, který majoritně zaštiťovala podpůrná organizace Trust Fund.⁸² Vilém byl i díky vízu brzy kooptován do výboru čsl. politické emigrace v Katovicích. Jehož předsedou byl básník Jiří Taufer.

Zde se řešily problémy emigrantů, z nichž část odcházela do SSSR a další na západ, hlavně do Anglie. V Katovicích se naposledy Vilém setkal se svým bratrem Janem, který u něho pobýval a chtěl se pravděpodobně zapojit také do tohoto čsl. odboje, ale protože nedostal vízum do Anglie, nezbylo mu než pokračovat do Lotyšska. Doufal, že se mu odtamtud podaří dostat do Sovětského svazu, v bezpečí a v případě vojenského konfliktu mezi Německem a SSSR se bude moci zapojit do bojů proti nacistům. Později se Vilém shledal také se svým bratrem Josefem. Ten se rozhodl následovat kroky bratra Jana, protože by v Polsku hrozily problémy jemu i Vilémovi za jeho

⁷⁸ KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁷⁹ I v dnešní době Poláci o těchto svátcích holdují alkoholu; Constitution of 3 May 1791.

https://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_3_May_1791#Aftermath:_war_and_final_two_Partitions [online]. 13 May 2019 [cit. 2019-05-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_3_May_1791#Aftermath:_war_and_final_two_Partitions

⁸⁰ Nebude-li uvedeno v této kapitole jinak, budu čerpat z Vilémova přednesu na členské schůzi KSČ z 23. dubna 1970 na téma: 25. výročí osvobození Česko-slovenská z fašistické okupace; KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.

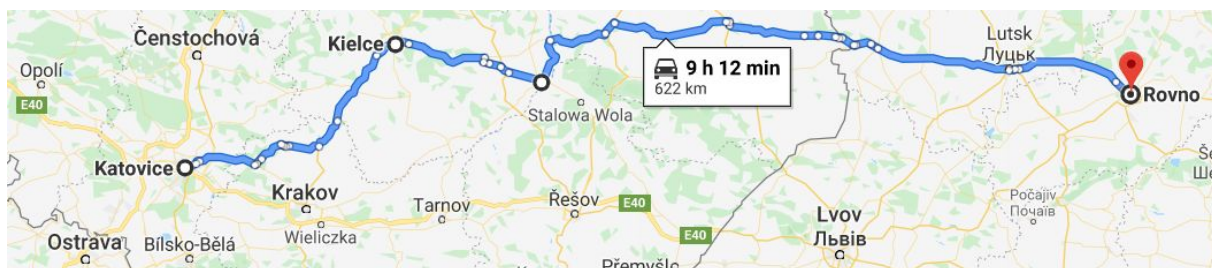
⁸¹ Mezi emigranty byli i přechodně významní funkcionáři KSČ a lékaři jako: prof. Zdeněk Nejedlý, Václav Nosek, Božena Macháčová, Dr. František a Gertruda Engelovi a další.

⁸² RICHTER, Karel. *Válka začala v Polsku: Utajovaná fakta o německo-sovětské agresii* [online]. Druhé vydání.

Praha: EPOCHA, 2018 [cit. 2019-05-25]. ISBN 978-80-7557-144-1. Dostupné z :

<https://books.google.cz/books?id=4RB2DwAAQBAJ&pg=PT246&lpg=PT246&dq=%C4%8Deskoslovensk%C3%A1+politick%C3%A1+emigrace+v+katovic%C3%ADch&source=bl&ots=PDsC4B4uJA&sig=ACfU3U2S6yurcB2fNU-2ZEw4Lf8-meeoiQ&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKewjT1ou8tLbiAhVHPFAKHQIGCR0Q6AEwA3oECAkQAOQ#v=onepage&q=Trust%20Fund&f=false> str. 1 -416.

schovávání. Vzhledem k čím dál tím reálnější hrozbě útoku německé armády na Polsko se výbor rozhodl emigrovat. Vilém prosazoval emigraci do Anglie, ale na to už byla situace velice riskantní. Výbor byl více nakloněn evakuaci do Sovětského svazu, což se podařilo vskutku realizovat den před napadením Polska nacistickým Německem. Členům výboru byly přiděleny skupiny emigrantů, které měli podle plánu převést dále na východ do města Rovno, kde se měla emigrace znovu sejít. Vilémovi byla přidělena skupina 20 lidí. Až do Kielců postupoval Vilém se svou skupinou vlakem.⁸³

Zde je již zastihla válka i v podobě náletů německé Luftwaffe, a proto postupovali po dobu tří dnů i pěšky a auty, až se dostali k Sandoměři. Zde se podařilo Vilémovi a jeho skupině přejít přes most nad Vislou na poslední chvíli, než se zřítil po přímém zásahu bomby.⁸⁴ Překročením Visly se nevědomky ocitli v důsledku sovětsko-německého paktu na území SSSR. Tímto jim byla náročná cesta alespoň částečně usnadněna a mohli tak dále pokračovat na východ do Rovna.

7.2. Život a práce Viléma na Volyni v letech 1939-1945

Vilém se rozhodl zůstat na území původně polské, nyní sověty okupované Volyně, kde byla česká komunita a jeho známí.⁸⁵ Navíc tato oblast trpěla desetiletí velkým nedostatkem jakéhokoliv zdravotnického personálu a na denním pořádku zde fungovalo léčitelství, i proto byl o něj velký zájem.⁸⁶ Rozhodl se tedy nepokračovat v možné trase do vnitrozemí SSSR a zvolit podobné řešení jako velká část československých emigrantů. Ti se zde zapojili hlavně do práce

⁸³ Pravděpodobná Simulace Vilémovi trasy z Katovic do Rovna: Mapy Google. *Google* [online]. Dostupné z : <https://1url.cz/IzrjW>

⁸⁴ KOŽNAR, Zbyněk. *Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi*. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁸⁵ Nebude-li uvedeno v tomto odstavci jinak tak budu čerpat z Vilémova přednesu na členské schůzi KSČ z 23. dubna 1970 na téma: *25. výročí osvobození Česko-Slovenska z fašistické okupace* a knihy KOŽNAR, Zbyněk; *Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi*. Praha: Mladá fronta, 1963.

⁸⁶ O těžkém období ve Zdobunově v období druhé světové války je možné se dočíst v článku Miroslava Krušiny *ZDOLBUNOV: město na Ukrajinské Volyni ve vzpomínkách české minority* [online]. In: Otradovice, 2009, s. 1–234 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.scvp.eu/downloads/Zdobunov.pdf>

v zemědělství a průmyslu. Vilém se ohlásil v okresním městě Zdobunov, kde mu byl vystaven nový osobní doklad s foneticky zapsaným příjmením. V žádném z dochovaných dokladů z doby pobytu na volyňském území se neuvádí jeho židovský původ, i jeho další osudy svědčí o tom, že se mu jej podařilo utajit. Pokud je uvedena národnost, pak vždy česká. Zároveň Viléma poslali do ukrajinské obce Kopytkowo (která měla asi 500 obyvatel) ve Zdobunovském okrese, aby zorganizoval zdravotnickou službu pro obvod, tu začal realizovat od listopadu 1939. Problémem bylo, že vůbec nemluvil ukrajinsky, což nebylo pro nutnou komunikaci s velkou částí domácího obyvatelstva ideální.⁸⁷ S přednostou obce Šimčukem se nicméně domluvil. Jako důkaz úcty k příchozímu lékaři přidělil Šimčuk Vilémovi zámek, který zde zůstal opuštěn po velkostatkáři Kozeniewském. Po smrti majitele v něm občas pobývala jeho dcera (údajně polská královna krásy), o jeho údržbu se ale moc nestarala. Jak sám Vilém na schůzi KSČ později vzpomínal: *„zůstaly jen holé stěny a několik kusů starého nábytku a obrazů.“* S postupným rozšiřováním ambulance byl Vilémovi přidělen zdravotní personál. V lednu 1941 dostala řada emigrantů pravděpodobně včetně Viléma nabídku, aby odjeli do vnitrozemí SSSR. Vilémovo středisko ovšem v předválečné době vzkvétalo, ale hlavně neměl, komu svou funkci předat, a proto setrval. Přesto se už v únoru poprvé pokusil přihlásit jako dobrovolník do Rudé armády, ale pro nedostatek lékařů v oblasti byla jeho žádost zamítnuta. Místo toho byl převelen do vojenské nemocnice ve Zdobunově. V kopytkovském zámku zanechal v době svého odchodu fungující zdravotnické středisko se dvěma zdravotními sestrami, sanitářkou, sovětskou lékařkou a porodní asistentkou, jež fungovalo i pro dalších osm okolních obcí. S Vilémovým odchodem toto zdravotní středisko pravděpodobně zaniklo. Nedlouho po nastoupení do nemocnice ve Zdobunově zastihla Viléma válka. Nemocnice se musela přesunout za město Zdobunov, aby nebyla zničena nacistickými bombardéry. Vilém spolu s primářem Raczinskim ošetřovali válečná poranění sovětských vojáků. *„Operovali jsme průstřely břicha, hrudníku, končetin a jiná válečná poranění. K evakuaci personálu nemocnice a raněných vojáků nedošlo, jelikož sovětská vojska urychleně ustupovala na východ.“* Po obsazení Ukrajiny německou armádou převzali nemocnici Němci a zřídili v ní vojenskou nemocnici, naštěstí se ještě včas podařilo propustit ze zařízení všechny rudoarmějce. Četníci vyšetřovali velice rázným způsobem nemocniční personál. Vilém nemohl nadále zůstat. Rozhodl se vrátit zpět do Kopytkowa, doufal, že mu tam známí pomohou. V té době byl zámek údajně pod správou kolaboranta s německým režimem, který si poněmčil

⁸⁷ Vilém v té době ovládal tyto jazyky: češtinu, latinu, němčinu a francouzštinu. Pasivně jazyk polský a anglický.

jméno na Kanisch. Vilémovi se opět podařilo zatajit svůj původ⁸⁸ a Kanisch mu prozatímně dovolil znovu zřídit ordinaci a čekárnu. Vyčlenil mu také jeden malý pokoj. Během roku 1943 se rozvinula na okupovaném území Ukrajiny rozsáhlá partyzánská síť tzv. banderovců, jejichž vůdce se jmenoval Stepan Bandera. Pod názvem Ukrajinská povstalecká armáda (UPA) bojovali proti Sovětům i Polákům za samostatnou, nezávislou Ukrajinu. Tu ovšem nacisté nebyli ochotni uznat, proto se UPA obrátila i proti nim. Aby znemožnili návrat bývalých polských statkářů, vypalovali zámky a větší polské statky, ale i stavení kohokoliv kdo měl námitky proti činům a ideologií banderovců. Koncem roku 1943 zabili Kanische i jeho manželku a opakovaně znásilnili jejich dceru, čemuž musel Vilém pod hrozbou zbraní přihlížet, nakonec zabili i ji a pokoušeli se neúspěšně získat Viléma do svých služeb. Banderovci se i proto nadále aktivně pohybovali v obci Kopytkowo, ale také se zde pohybovali příslušníci Horthyho armády a nacisté, kteří chtěli potrestat vrahy Kanische. Tato situace nemohla trvat dlouho a brzy došlo k přestřelce mezi maďarskou armádou a banderovci. Horthyho armáda si na velký počet banderovců stěžovala a navrhla německým orgánům vypálit vesnici, kterou považovali za plnou banderovců. Vilém neváhal a dal pravděpodobně na radu pacientky Auchimivičové, tedy uprchl z domu po Wielopolské do stavení Auchimivičové, což mu zachránilo život. Během toho dne totiž zámek, statek a hospodářské budovy nacisté vypálili. V nich uhořeli i do budov nahnání zaměstnanci, které zřejmě nacisté považovali za banderovce či zrádce. Vilém pochopil, že je ve velikém ohrožení a jeho spolupráce s banderovci by byla sebevražedná. Auchimivičovi mu sehnali povoz, kterým se dostal do Hulči České.⁸⁹ Po určitém čase se rozhodl nadále veřejně léčit. Banderovci jej opět vyhledali a dávali mu de facto poslední možnost změnit názor. Vilém už byl ale v té době ve spojení se sovětskými partyzány, kteří v oblasti také operovali, hlásili se k nim někteří místní obyvatelé, později přebírali jejich velení parašutisté, vysláni z postupně osvobozovaného území SSSR. Vilém spolu s lékařkou Titovou, zdravotní sestrou Stružukovou a sanitářkou Kubjakovou

⁸⁸ V první dochované Meldekarte (únor–červenec 1942) se národnost nezjišťovala a Vilém se zde psal jako Wilhelm Reiner. V druhé dochované Meldekarte viz obraz č .11 (9.7. 1943-3 .1 .1944) se Vilém hlásil k národnosti české a psal se Wilhelm Rajner.

⁸⁹ Je možné že události za okupace probíhaly trochu jinak. Viz Miroslav Krušina. *ZDOLBUNOV: město na Ukrajinské Volyni ve vzpomínkách české minority* [online]. In: Otradovice, 2009, s. 1–234 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.scvp.eu/downloads/Zdolbunov.pdf> str. 170 *Jeden Žid, byl to lékař, utekl až do Hulča, kde ho jeho známá ukryla ve stodole ve slámě. Tam mu nosila jídlo a vše co potřeboval k životu. Byl tam ukryt až do doby, než byli němci vyhnáni. Z dlouhého pobytu ve skrčené poloze měl pak potíže při chůzi. Ale přežil.*

Pokud by se jednalo o případ Viléma utíkal by pravděpodobněji před banderovci do Hulči ke známé, která mu pomáhala přežít. Je ale vyloučené, že by byl ukryt po celou dobu okupace nacisty. Důkazem pro to jsou i nalezené pracovní karty z dob okupace. Nedá se ovšem vyloučit, že Vilém po nějaký čas byl skutečně skryt ve slámě v Hulči

raněné a nemocné partyzány tajně hospitalizovali a sháněli jim také léky.⁹⁰ Pokus o užší spojení se sovětskou partyzánskou skupinou v blízkosti Zdolbunova, o nějž se pokusil Vilém spolu s Olgou Titovou, ovšem zmařila trestná výprava nacistů, před níž museli partyzáni ustoupit. Protože se nedostavil na banderovci smluvené místo, hrozilo velké nebezpečí i Vilémovi, proto se rozhodl odejít zpátky do obce Huleč Česká.

Tam se v té době i pod vedením Ing. Jiřího Lízálka a místních učitelů začala vytvářet česká odbojová skupina Blaník.⁹¹ Lízálek navštívil Viléma a nabídl mu spolupráci v odboji, chtěl využít hlavně jeho lékařských služeb. Na nějakou dobu se tak Vilém stal opět lékařem partyzánů, v té době se však už blížila fronta. V lednu 1944 byla osvoboditelská armáda blízko. Den ze dne sílila dělostřelecká kanonáda. Dr. Rajner dostal pokyn, aby se vrátil do Hulči České. Pro Viléma nastaly nezapomenutelné dny v březnu 1944, kdy přicházeli první sovětské vojáci. Byl poslán znovu do města Zdolubnov jako ředitel „rayonové nemocnice“ a současně byl jmenován členem vojenské lékařské odvodní komise v důstojnické hodnosti. Mezitím už byly nasazeny do bojů proti německé armádě v řadách Rudé armády československé vojenské jednotky. Když se přesouvaly přes oblast Volyně, hlásil se Vilém jako dobrovolník do samostatné čsl. brigády, bojující pod velením Ludvíka Svobody. Dne 23. 9. 1944 přišla Vilémovi záporná odpověď od rotmistra Stránského. Důvodem byla neochota místních orgánů, které ho nechtěly uvolnit jakožto „zabronírovaného“ specialistu.

Dne 5. května 1945 uzavřel Vilém Reiner v městské kanceláři ZAGS manželský svazek s krásnou mladší Polkou Felicií Formovou (20. 10. 1916), zaregistrovaný pod č. 47.⁹² Jako vojenský lékař měl být vyznamenán sovětským řádem Rudé hvězdy, ale na vyznamenání nečekal a rozhodl se k dalšímu převratnému kroku ve svém životě.

Při výročí 25 let osvobození Ostravy to okomentoval: *„Když byla konečně za mne zjednána náhrada byl mi umožněn návrat do vlasti. Mezi tím jsem získal mnoho přátel mezi lékaři, zdravotníky i civilními obyvateli, kteří mne srdečně přemlouvali, abych zůstal, nabízeli mi různé*

⁹⁰ Životopis sepsaný Vilémem Reinerem roku 1950 bez udání místa.

⁹¹ Ing. Jiří Václav Lízálek se dostal z protektorátu na Volyň podobnou cestou jako Vilém. Po pokusech o vojenský výcvik volyňských Čechů a spojení s ukrajinskými partyzány se podařilo organicky spojit tuto skupinu se vznikajícími českými bojovými jednotkami a projít řádným výcvikem v rámci 1. československé tankové brigády (v roce 1945 součást 1. čs. armádního sboru v SSSR). Lízálek padl v bojích o Ostravu v březnu 1945. Ostravské operace se zúčastnily desítky tankistů z řad volyňských Čechů.

⁹² Žaloba o rozluku manželství podaná Felicií Reinerovou z rodinný archiv.

*pracovní možnosti, další odbornou erudici na klinikách v Moskvě, nebo kde bych si přál. Nakonec jsem se, i když s těžkým srdcem, se všemi rozloučil a odjel do vlasti.*⁹³ Hlavní příčinou tohoto rozhodnutí byl ve skutečnosti dopis od bratra Josefa, z něhož se dozvěděl, že je bratr těžce zraněn. Josef jej žádal, aby za ním přijel do Ústřední vojenské nemocnice v Praze-Střešovicích, kam má být převezen. V dalším dopise se údajně od nemocničního personálu dozvěděl, že je Josef slepý. Vilém navíc nevěděl, jaké osudy potkaly další členy rodiny a samozřejmě toužil po návratu do vlasti. Kariéra v SSSR jej nelákala, po válce tam byly velmi složité poměry. Když za něj byla konečně nalezena náhrada, byl uvolněn s podmínkou přepravy raněných do Lublina. Přijetím této podmínky se Vilémovi s Felicíí otevřela možnost návratu zpět do své vlasti.

8. POVÁLEČNÉ OSUDY VILÉMA REINERA

Po přepravě invalidů se Vilém hlásil u polských úřadů a 1. července 1945 získal legitimaci Svazu Čechoslováků v Polsku. V Lublině se pozdrželi pár týdnů, jelikož odtud pocházela Felicie a samozřejmě i ji zajímaly osudy rodiny. Vilémova touha vrátit se do své vlasti byla velmi silná, a tak se 30. července konečně navrátil do vlasti, kde mu byl udělen registrační průkaz, se kterým se měl hlásit u repatriačních orgánů.⁹⁴ Doma se nejdříve sešel se sestrou Miladou, od které se dozvěděl, že kromě Josefa, tety Tekly Wakové a její dcery Tekly Nohové, syna Helmutha a dětí Olgy Politzerové Waltera a Herthy nikdo z rodiny nepřežil. Tato informace musela být pro Viléma velice zničující. Návštěva bratra Josefa spolu s rodinou sestry Milady ve střešovické nemocnici byla také velmi bolestná. Josef přišel o zrak jako tankista 1. československého tankového praporu v bojích na přístupech k Ostravě koncem března 1945, lékaři jej zachránili téměř zázrakem. Kromě ztráty zraku si ovšem nesl další následky těžkého zranění po celý život (nedoslýchavost, záněty čelních dutin, nosohltanu apod.). Se ztrátou tolika členů rodiny se sourozenecké vztahy utužily, což potvrzuje i následující bohatá korespondence mezi Vilémem a Josefem.

Bylo ovšem třeba řešit vlastní budoucnost a postarat se také o nový domov. Vilém se rozhodl začít novou životní etapu s Felicíí v Ostravě. A tak spolu s Felicíí získal byt na Českobratrské ulici č. 8 v Ostravě a 11. 8. 1945 požádal o místo sekundárního lékaře na

⁹³ Vilémův přednes na členské schůzi KSČ z 23. dubna 1970 na téma: *25. výročí osvobození Česko-slovenská z fašistické okupace*;

⁹⁴ Životopisy Viléma Rajnera z rodinný archiv.

chirurgickém oddělení v městské veřejné nemocnici v Ostravě. Dne 1. 9. 1945 nastoupil Vilém na oddělení ORL jako sekundární lékař s počátečním platem 44 256 Kčs.⁹⁵

Bezprostředně po nástupu do nemocnice se rozhodl podat přihlášku do Komunistické strany Československa, jejím členem se stal 8. 9. 1945. Sám to později okomentoval: *Viděl jsem umírat lidi za socialismus a komunismus, lidi komunisty s dobrým srdcem, bojující za lepší život, a tak jsem se po návratu do vlasti rozhodl vstoupit do KSČ.*⁹⁶ Je možné se také oprávněně domnívat, že k tomuto kroku jej přiměla mimo jiné i solidarita s Josefem, který byl přesvědčeným komunistou už od předválečných časů. Podobně jako ostatní obyvatelé Československa považoval sovětské vojáky za osvoboditele. S postupem času ale bylo jeho poválečné politické smýšlení poněkud složitější. Podařilo se mu obnovit korespondenci také s přítelkyní Bédou, která se mezitím provdala a žila v Anglii. Ta naopak ve svých dopisech velmi kritizovala SSSR za to, že v době vypuknutí druhé světové války uzavřel spojení s Hitlerem. Mnoha stinných stránek SSSR si byl Vilém nepochybně vědom, vždyť některé z dob okupace Ukrajiny Sovětským svazem nepochybně prožil.

S postupem času docházelo mezi Vilémem a Felicií k ochlazení vztahu. Vilémovi vadilo, že Felicie nepracuje a neumí vařit. Felicie se necítila v Československu dobře, navíc zde nenavázala moc přátelských vztahů, a proto se chtěla vrátit do Polska. Vilém přesto nečekal, že tyto problémy dospějí až k rozvodu, k němuž nakonec 28. 3. 1947 došlo. Zůstal mu spoře zařízený, pro jednoho příliš velký byt, což musel nějak vyřešit. Rozhodl si vzít do podnájmu manžele Cisovské, kteří mu odváděli nájemné 426 Kčs. Sám si ponechal jen jeden pokoj s možností užívání koupelny.⁹⁷

Po rozvodu začal s větším zájmem číst dopisy od Bédi, která ho lákala do Anglie s tím, že se tam lékařům velmi dobře daří. Z korespondence s Josefem je zřejmé, že bratr se jej snažil od tohoto úmyslu odradit. Koncem roku 1948 začínal Vilém přemýšlet také o emigraci do Izraele. Nově vznikající židovský stát se stal útočištěm spousty lidí židovského původu, kteří zažili hrůzy války. V roce 1948 byly ještě vztahy ČSR a Izraele velmi dobré, přerušil je až nátlak SSSR v následujících letech. Vilém navíc věděl o majetku, který zůstal na palestinském území po strýci

⁹⁵ Smlouva Viléma Rajnera s ostravskou nemocnicí z 1. 9. 1945 z rodinný archiv.

⁹⁶ Vilémova přednesu na členské schůzi KSČ z 23. dubna 1970 na téma: *25. výročí osvobození Česko-slovenská z fašistické okupace*

⁹⁷ Úmluva mezi Vilémem Reinerem a manžely Cisovskými o bytovém podnájmu v Ostravě dne 4. 4. 1947.

Alfrédovi. Josef i Milada se mu nicméně snažili myšlenku emigrace vymluvit. Pepík obzvláště poukazoval na špatné podmínky, které podle něj (a podle dobové propagandy) v těchto zemích panovaly. Sám Vilémovi už v té době psal, že by byl radši, kdyby se přestěhoval do Prahy, aby si byli mnohem blíže. Než se Vilém rozhodl, kam se vlastně chce přestěhovat, došlo k dalšímu významnému zvratu v jeho životě. Sblížil se totiž s ostravskou herečkou Vlastou Vlasákovou (mojí babičkou), čímž jakákoliv možnost emigrace vyhasla.

Mezitím komunistický režim zahájil ostrou protisionistickou kampaň a Vilém jako mnoho jiných českých židů pochopil, že pokud chce zůstat v ČSR, bude pro něj lepší, když se nebude hlásit ke svému původu a změní si i příjmení. Dne 7. července roku 1949 nechal změnit příjmení z Reiner na Rajner.⁹⁸ Aby se odklonil od židovství úplně, rozhodl se nechat pokřtít v sousedním Evangelickém chrámě Páně Ostravy na Viléma Václava Rajnera. Členem církve českobratrské evangelické se stal dne 4. 8. 1949.⁹⁹

8.1. Pátrání po padlých

Jak již bylo zmíněno, o osudu většiny členů široké rodiny se Vilém dozvěděl až po návratu z Volyně domů.¹⁰⁰ Většina přeživších se pokoušela hledat své rodinné příslušníky a zjišťovat jejich osudy. O konečném osudu své matky a dalších rodinných příslušníků, kteří zahynuli v koncentračních táborech, se Vilém dozvěděl od své sestry Milady. Ta mu poskytla kopie dopisů od Evženie, mimo jiné mezi nimi byl také dopis na rozloučenou před transportem do tábora v Terezíně. Milada se osobně s matkou nerozloučila a okupaci přežila díky svému árijskému manželovi, který se s ní odmítl rozvést. Během války pak posílala pravidelně balíčky všem příbuzným i dalším svým židovským přátelům do koncentračních táborů, díky tomu mohla mít zprávy o všech až do okamžiku, kdy již nebyli mezi živými.¹⁰¹ Za zásilky totiž mohli vězni poděkovat formou zvláštních karet, potvrzujících jejich příjem. Uchovávala lístky s žádostmi o jídlo od bratra Karla a sestřenice Berthy Windholzové, ale i od všech ostatních.¹⁰² Nepřeživší

⁹⁸ Rodný a křestní list Viléma Rajnera svazek 5. list 160 z rodinný archiv.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Nebude-li v této kapitole uvedeno jinak, budu čerpat z Archivu města Ostravy: Okresní soud Slezská Ostrava fond: prohlášení za mrtva M14/47 a Okresní soud pro Moravskou Ostravu fond prohlášení za mrtva spis M12/46; korespondence Viléma Rajnera s Josefem Reinerem v období (1948-1964).

¹⁰¹ Rozhovor s Ninou Pavelčíkovou z 8. 5. 2019 v Ostravě.

¹⁰² Pozn. autora: Ve zmiňované krabici s nápisem: Děda, je bohužel malý počet dopisů, které by se zmiňovaly o osudech členů rodiny.

členové museli být s postupem času prohlašováni za mrtvé. Existoval termín, do kterého se čekalo, zda se někdo z nezvěstných nepřihlásí, teprve pak bylo možno vyřídit úřední prohlášení za mrtvého. Celou tuto záležitost vyřizoval především Vilém, protože podobně jako většina zesnulých příbuzných bydlel v Ostravě. Restituovat nebo zdědit majetek nebylo v poválečných časech snadné. V případě Jana a Karla to ale bylo jednoduché v tom, že žádný majetek neměli. O Karlovi nikdo z přeživších moc nemluvil. Po babičce Regině mohli přeživší zdědit domy, které se nacházeli v Hrušově, Hlavní ulice č. 218 a č. 219. I zde se Vilém angažoval a pokoušel se je v roce 1949 restituovat a vyloučit z národní správy, jelikož jako jediný bydlel kousek od Hrušova. Ostatní se dědictví hrušovských domů zřekli. Vyloučit nemovitost z národní správy nebylo snadné, bylo potřeba prokázat, že majetek nepodléhá konfiskaci pod ustanovení § 1. odst. č. 2 a 3 dekretu č. 108/45 Sb.¹⁰³ Až v dubnu 1951 se jej podařilo Vilémovi zcela restituovat. Nicméně se v roce 1952 začaly za mlživých okolností zvyšovat náklady na dům a národní správa požadovala po Vilémovi splatit dluh 18 434,40 Kčs, který byl poměrně nejasného původu. Vilém na to nereagoval. Osud Vilémova vlastnictví hrušovských domů je tedy nevyjasněný.¹⁰⁴ Půlku lékárny měl po Evženie zdědit Vilém se sourozenci. Ta ale samozřejmě v průběhu okupace podlehla arizaci a Kytlica si ji přivlastnil. Bratři usilovali několik let o to, aby jim vyplatil alespoň náhradu, ale vzhledem k vývoji majetkových vztahů za vlády komunistů i tato možnost padla. Vilém nakonec dospěl v lednu roku 1949 k názoru, že lékárny budou stejně znárodněny a soudní tahanice by trvaly déle. Ani Josef se nedočkal navrácení peněz, které pro něj a Jana, Evženie uschovala v roce 1938 u Windholzových. Vypůjčil si je totiž jejich společný bratranec Walter Politzer, který po válce tvrdil, že je Leopoldu Windholzovi vrátil. Majetku po tetě Windholzové se také nedočkali, jelikož se k němu přihlásil někdo z přeživší větve.

Ještě složitější problém představovalo dědictví, které zanechal strýc Alfréd v Palestině. O tomto majetku byla celá rodina informována již před válkou. Jak už jsem psal, z přímých příbuzných Alfréda nikdo nepřežil. Přesto se o palestinské dědictví přihlásili další přeživší z rodu Löwyových, Walter a Hertha Politzerovi, ale také další příbuzní. Původně Vilém právě během již zmiňovaných úvah o přestěhování do Izraele zvažoval i možnost nějakým způsobem naložit s tímto dědictvím. Už v té době ovšem věděl, že zájemců o tento majetek je více a bylo by velmi složité se s nimi dohodnout například o jeho prodeji. V Izraeli se ovšem poměrně rychle našli

¹⁰³ Praha Chodovec, fond: Národní správa majetkových podstat a Ministerstvo práce a sociální péče- nezpracováno

¹⁰⁴ Pozn. autora Je možné, že o majetek přišel v souvislosti s antisemitskou kampaní vedenou KSČ v letech 1951-1952, jelikož v této době mizí jakékoliv další záznamy o Vilémově vlastnictví.

zájemci o koupi, Vilém však opakovaně poukazoval na to, že hodnota pozemků je minimálně desetkrát vyšší, než je cena, která jim byla nabízena, a navrhoval plantáže spíše pronajímat. Toto ovšem odmítli i jeho sourozenci. V té době se také výrazně zkomplikoval vztah mezi oběma státy a jednání se stále protahovalo. Teprve koncem padesátých let se nakonec všichni dědicové na prodeji dohodli. V té době potřebovala Milada nutně peníze na pokrytí dluhu na nově postaveném domě, Pepík uvažoval o koupi stavení na venkově. Prodej zprostředkoval v zájmu kupujících izraelský advokát Dr. Mannheim. Po vyřešení nejdůležitějších otázek byly pozemky definitivně prodány v letech 1963-1964. Peníze z prodeje byly převedeny na londýnskou banku. Část dědictví připadající sourozencům v ČSR byla vyplacena v tuzexových bonech, zbytek v československých korunách, což bylo pro všechny velice nevýhodné. O co je nepřipravil izraelský advokát, to jim sebral vzhledem ke své finanční politice československý stát. Vilém oprávněně poukazoval na to, že peněz měli dostat mnohem více.

9. LÉKAŘEM V LETECH KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA

Jak již bylo řečeno, Vilém se snažil jít ve šlépějích svého strýce Alfréda, ke kterému vzhlížel už od svých studentských let. Proto si zvolil za svou specializaci otorhinolaryngologii. Válka z něj učinila velice dobrého a profesionálního chirurga, což mohl samozřejmě ve své nemocniční praxi bohatě využít.¹⁰⁵ O tom svědčí mimo jiné i skutečnost, že od nástupu na ORL oddělení do října 1949 vykonal úspěšně mimořádné množství operačních zákroků, jak o tom svědčí výkaz z 13. 10. 1949 (viz příloha č. 14). Specializace pro obor chorob ušních, nosních a krčních dosáhl 30. září 1948 na Masarykově univerzitě v Brně, 2. listopadu se stal členem Čs. otolaryngologické společnosti. Dne 1. 2. 1950 si primář ORL oddělení ostravské nemocnice Karel Ježek vybral Viléma za asistenta svého oddělení. Vilém od počátku působení na oddělení usiloval o neustálé zvyšování svého odborného vzdělání a kvalifikace. Od 2. dubna 1951 do 2. července téhož roku dostal příležitost hospitovat na pražských klinikách profesorů Přecechtěla

¹⁰⁵ V této kapitole budu čerpat z Vlastního ideologického růstu sepsaného Vilémem Rajnerem, životopisu Viléma Rajnera z 23.4. 1981, seznamu vědeckých prací a publikací prim. MUDr. Viléma Rajnera k roku 1973 a komplexního hodnocení MUDr. Viléma Rajnera.

a Wiškovského, což byli v té době v ČSR přední odborníci ve svém oboru. *V r. 1952-53 vykonával po dobu 1 ½ roku funkci ředitele lůžkové části OÚNZ-Ostrava I, přičemž však zároveň v neztenčené míře se věnoval svým povinnostem asistenta oddělení.*¹⁰⁶ Toto doporučení vystavil Vilémovi jeho přednosta K. Ježek v souvislosti s jeho žádostmi o místo primáře buď v Kladně nebo v Kolíně. Obě tato města byla blízko Prahy, proto v žádosti uváděl i skutečnost, že by mu změna umožnila bližší kontakt a pomoc bratru Josefovi, který se v té době rozhodl pro vysokoškolské studium na Vysoké škole politických a hospodářských věd v Praze. Místo v Kolíně mu bylo skutečně nabídnuto, ale nastoupit tam nemohl, protože jej Krajský národní výbor v Ostravě odmítl uvolnit.

Jak uváděl primář Ježek, Vilém byl od ledna 1952 jmenován ředitelem Městské nemocnice v Ostravě. Funkce obnášela značné zatížení administrativou, což samozřejmě on, který usiloval o stálé zvyšování svých odborných dovedností, nesl velmi nemile. Začal si stěžovat na kardiální bolesti, a skutečně byl ze zdravotních důvodů v červnu 1953 funkce ředitele zproštěn.¹⁰⁷ Mohl v klidu dále pracovat nejen jako asistent ORL oddělení, ale i konsiliář Kojeneckého ústavu primářky Lukášové. Později byl také pověřen vybudováním ORL oddělení v nově vzniklé krajské nemocnici v Ostravě-Zábřehu. Dne 1. 7. 1955 byl jmenován jeho přednostou, v této funkci setrval až do odchodu do důchodu 30. června 1976. V letech následujících po jmenování primářem vykonával také celou řadu dalších čestných i odborných funkcí. Od roku 1960 byl jmenován krajským odborníkem pro oblast Severní Moravy a členem poradního sboru hlavního odborníka při MZD v Praze; dále byl členem posudkové komise sociálního zabezpečení Severomoravského KNV v Ostravě.

Jako přednosta oddělení nemocnice v Zábřehu pokračoval velmi úspěšně v odborných výkonech. Především proslul jako vynikající operatér, ale mnoha svým pacientům pomohl od zdravotních potíží i v rámci ambulantní služby. V té pak pokračoval i po opuštění primariátu a odchodu do starobního důchodu, v podstatě až do svých osmdesáti let. I tato služba pro pacienty byla v Ostravě vzhledem k vysokému výskytu typických chorob dýchacích cest v důsledku špatného životního prostředí velmi významná. Pacienti oceňovali nejen Vilémovu profesionalitu, ale také jeho velmi vstřícný přístup a laskavé jednání. Obdivuhodné je, že dokázal úspěšně

¹⁰⁶ Doporučení primáře Karla Ježka Vilému Reinerovi za účelem kandidatury na primářský post v Kladně nebo Kolíně.

¹⁰⁷ Rozhovor s Janem Rajnerem 26. 4. 2019. V Ostravě.

výsledky své práce zúročit v jedenatřiceti odborných studiích, psaných a publikovaných nejen v ČSR, ale i ve Francii a Německu.¹⁰⁸

10. VILÉMŮV OSOBNÍ ŽIVOT A NÁZORY V OBDOBÍ KOMUNISMU

Vilémův vztah s herečkou Vlastou Vlasákovou přerostl už na konci čtyřicátých let ve vážnou známost.¹⁰⁹ Vilém pověstný svou nerozhodností v osobních záležitostech se nakonec přece jen 18. února 1950 podruhé oženil.¹¹⁰ Nechtěl žít s novou manželkou v bytě se starými vzpomínkami, a proto se z Českobratrské ulice odstěhoval do nemocničního bytu. Ten byl ovšem velice malý, zařízený z části nemocničním nábytkem, a to se samozřejmě ani jednomu z nich nelíbilo. Proto podal žádost o přidělení nového, dostatečně velkého bytu. Žádost byla kladně vyřízena, manželé Rajnerovi se nastěhovali do bytu na Tyršově ulici č. 24 v centru Ostravy.¹¹¹ Nájemné činilo 1300 Kčš, což bylo proti 599 Kčš před odstěhováním se z Českobratrské o hodně více.¹¹² To ale Vilémovi s Vlastou rozhodně nevadilo, protože jejich příjem tím nebyl nijak moc zatížen.

I když se podařilo ostravské bydlení vyřešit, oba manželé se pokoušeli v dalších letech dostat do Prahy. Vlasta z Prahy pocházela, měla tam rodiče i sestru, Vilém toužil se přiblížit Josefovi, navíc Prahu si zamiloval už za svých studentských let. Vlasta úspěšně pokračovala ve své herecké kariéře, hrála i v několika filmech, dostala dokonce později nabídku angažmá v Národním divadle. Vilém doufal, že by se mu mohlo podařit získat nějaký primariát přímo v Praze, když zjistil, že by to bylo složité, rozhodl se podat již zmíněné žádosti do Kladna nebo Kolína. Všechny tyto snahy Rajnerových ovšem zhatil krajský národní výbor v Ostravě, který odmítl vydat souhlas s jejich vysněným angažmá mimo Ostravu. Na neúspěšné snahy nezbylo než

¹⁰⁸ Viz příloha č. 20

¹⁰⁹ Korespondence z roku: 1949 mezi Vilémem Rajnerem a Vlastou Vlasákovou.

¹¹⁰ Rodinný archiv- oddací list v knize manželství obvodního národního výboru v Praze 5 - Břevnově ve svazku 1 roč. 1950 na straně 15 pod čís. 30.

¹¹¹ Pozn. autora: shodou okolností ve stejném domě o patro výš žil před transportem do Niska strýček Alfréd Löwy.

¹¹² Nájemní podmínky bytu v Ostravě 1 na ulici Tyršova č. o. 24 ze dne 12. 6. 1952

zapomenout, Vilém s Vlastou naplánovali založit rodinu. Vilém už v době Vlastina těhotenství několikrát avizoval, že potomek (počítal spíše se synem) se bude jmenovat na počest jeho padlého bratra Jan, případně Jana. A tak se odpoledne 28. srpna 1953 ve Vítkovické nemocnici Vlastě narodilo Vilémovo jediné dítě – Jan Rajner. Oba rodiče byli velice starostliví zejména pokud šlo o zdraví syna, protože prodělal v pěti letech revmatickou endokarditidu. Hoch také často pobýval u vzdálené tetičky (Vlastiny sestřenice) Marie Koudelové, která žila v Ostrově nad Oslavou, kde bylo mnohem zdravější prostředí než v černé Ostravě. Vilém, který zažil hrůzy druhé světové války, vychovával svého syna přísně k až nezdravé šetrnosti a také rozhodně ne k pozitivnímu vztahu k instituci manželství.

Vilém v té době už vlastnil auto značky Aero Minor, s nímž často absolvoval služební i soukromé cesty. Tak se bohužel stalo, že dne 26. prosince 1959, havaroval vinou opilého protijedoucího řidiče u obce Lubno (okres Frýdek-Místek). On i spolujezdkyně Vlasta byli po dobu 20-30 minut v bezvědomí. Honzíček vyvázl jen s modřinami a naraženinami. Vlastě zůstala po tomto zranění na čele jizva, kterou se nepodařilo úplně zacelit, měla dokonce strach, že by to mohlo ohrozit její hereckou kariéru. Nakonec se ovšem jizva zahojila a přestala být nápadná. Honzíčka sice nehoda nijak vážně nepoznamenala, ale rodiče se dále obávali o jeho zdraví. Sám vzpomíná, že při podezření na aktivaci endokarditidy ho až do 3. třídy vozili do školy v kočárku.

Ke konci 50. let se vztah mezi Vilémem a Vlastou začínal zhoršovat.¹¹³ Vilém rozhodně nebyl vzorným a věrným manželem, v nemocnici byla samozřejmě spousta možností zaplést se s pohlednou lékařkou, zdravotní sestrou nebo dokonce s pacientkou. Vilém si stále ještě udržoval svůj mladistvý, velmi přitažlivý vzhled, což samozřejmě jeho nápadnice také oceňovaly. Vilém s Vlastou na sebe navíc neměli moc času, Vlasta stoupala v kariéře dál, pokud neměla každý večer představení, natáčela v ostravském i pražském televizním studiu další televizní role, dopoledne trávila na zkouškách v divadle. Přesto, že se snažila podle svých sil udržovat i domácnost, mimo jiné byla i dobrou kuchařkou a pekla vynikající cukroví a dorty, Vilémovi to nestačilo. Vztah se ještě nějakou dobu udržoval zejména proto, že nechtěli, aby jejich milovaný syn ztratil svoji rodinu. Jejím rozpadu se pokusili zabránit mezi lety 1960-1962 také tím, že se znovu pokusili plánovat přestěhování do Prahy. Vilém ovšem opět neměl za sebe náhradu (do černé Ostravy se lékaři moc nehrnuli), takže veškerá snaha byla opět marná. To byl poslední oficiální Vilémův

¹¹³ Nebude-li uvedeno jinak, jsou následující odstavce této kapitoly citovány z rozhovoru s Janem Rajnerem a Danielou Rajnerovou z 26. - 27. 4. 2019, Vlastou Koudelovou 24. 3. 2019 a Jiřím Reinerem 21. 3. 2019.

pokus opustit Ostravu. Nevěry pak pokračovaly s tím rozdílem, že už byly oboustranné. Rozvod nakonec iniciovala Vlasta, uskutečnil se 18. října 1965.¹¹⁴ Synovi bylo v té době dvanáct let, původně měl být v určité formě střídavé péče, nakonec ale další problémy ve Vlastině osobním životě způsobily, že byla nucena jej svěřit do péče Viléma. S tou však o několik let později vůbec nebyla spokojena, syn k ní od otce dokonce utíkal (v té době žila už také nedaleko na Tyršově ulici se svým novým partnerem, kolegou Zdeňkem Dřevojánkem). Nakonec se to vyřešilo tak, že Honzík pravidelně „pendloval“ mezi oběma rodiči.

V průběhu šedesátých let bezesporu Vilém vnímal postupné uvolňování celkové politické situace v ČSSR, i když je například ve své korespondenci s Pepíkem přímo nezmiňoval. Využil ale například možnosti cestovat spolu se synem Honzíkem do Itálie (dokonce se pokoušel zvládnout i základy italštiny) a sám do Francie. Poprvé jej také navštívila Běďa (strávila dokonce v ČSSR dva týdny). Rozšiřovaly se také možnosti odborných publikací, o nichž jsem se již zmiňoval. Průběh tzv. obrodného procesu v roce 1968 a jeho násilné přerušení útokem vojsk Varšavské smlouvy nekomentoval sice v dopisech bratru Josefovi přímo, ale dlouhodobá pauza v korespondenci (od konce června do konce října 1968) svědčí o tom, že toto období prožíval hodně intenzivně. V letech tzv. normalizace v soukromí, a také v rozhovorech s přáteli, jejichž spolehlivost si ověřoval, zastával vůči režimu postupně stále zápornější stanovisko. Na rozdíl od jiných tichých kritiků režimu měl výhodu ve své znalosti několika cizích jazyků, takže mohl zprávy ze světa poslouchat například v němčině. Vyslovit jakoukoliv kritiku veřejně by ovšem v té době znamenalo v jeho postavení okamžitý postih. Je nutné podotknout, že Vilém vykonával různé stranické funkce. Například funkci propagandisty ROH pro školy socialistické práce. Tyto funkce dělal nerad i proto, že se jim musel věnovat na úkor své vědecké činnosti. Byl také nucen přednášet o různých politických tématech. Tyto předem vypracované přednášky mu ovšem často posílal jeho bratr Josef.

Vilémovi se podařilo díky svědectvím několika bývalých přátel z Volyně 12. 11. 1973 konečně dostat podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. osvědčení Účastník národního boje za osvobození.¹¹⁵ Toto osvědčení, na které byl hrdý, ho opravňovalo ke zvláštnímu příspěvku ke starobnímu důchodu, který si v té době už postupně vyřizoval. S přípravou do důchodu s největší pravděpodobností souvisí i další, v podstatě už poslední velký zvrat v osobním životě. V té době

¹¹⁴ Okresní soud v Ostravě 19 WC 370/65 z rodinný archiv.

¹¹⁵ Viz obrazová příloha č. 19.

se totiž už zřejmě delší dobu stýkal se středoškolskou učitelkou Danuší Baďurovou, která byla také rozvedena, ale pro Viléma bylo významné, že byla o celých 29 let mladší. Z různých svědectví je totiž potvrzeno, že tato atraktivní mladá dáma o pana primáře přesto velmi silně usilovala. Vilém si zřejmě představoval, že se o něj bude ve stáří starat a že s ní díky tomu prožije v klidu léta svého důchodu. Důvody svého konečného rozhodnutí bral spíše pragmaticky a dne 25. 11. 1972 se potřetí oženil.¹¹⁶ Zpočátku se zdálo toto jeho rozhodnutí nejen jako racionální, ale i úspěšné řešení. Manželé se spolu starali o zahrádku v Ostravě-Radvanicích, zvali k sobě ostatní členy rodiny, kteří vesměs mladou paní velmi obdivovali, pokračovali v bohatém společenském a kulturním životě. Během následujících let si ale začala část příbuzných a známých všimnout toho, že Danuše se snaží zejména využít svého postavení po boku významné ostravské osobnosti a s péčí o postupně stárnoucího manžela začíná mít problémy. Ty zřejmě tajně řešila už delší dobu silicím sklonem k alkoholu, které nakonec vedly k závažným zdravotním problémům (žaludeční vředy). Vilém sice tušil, že není vše v pořádku, ale snažil se silicím příznaky jejího alkoholismu přehlížet. Navíc došlo k několika smutným událostem v rodině. V roce 1983 zemřela Vlasta Vlasáková, k níž si uchoval obdiv, o dvě léta později se spolu s již dospělým Honzou zúčastnil pohřbu sestry Milady. Postupně se prudce zhoršoval také zdravotní stav bratra Pepíčka, v té době už emeritního vysokoškolského profesora.¹¹⁷ Ten zemřel v září roku 1990.

11. POSLEDNÍ LÉTA VILÉMOVA ŽIVOTA

V plné duševní svěžesti se Vilém dožil podzimu roku 1989, politický zvrát pochopitelně velmi živě sledoval a měl z něj radost.¹¹⁸ Svůj soukromý život obohacoval stálou četbou odborné i vědecko-populární a krásné literatury, debatami se synem Honzou, který v té době úspěšně pokračoval v kariéře lékaře, shodou okolností také v Městské nemocnici v Ostravě. Mrzelo jej zřejmě pouze to, že syn nešel v jeho šlépějích a rozhodl se pro specializaci v oboru neurologie.

¹¹⁶ Vilém oznámil uzavření sňatku s Danuší Baďurovou svému synovi jednou krátkou větou a to na konci dopisu po jeho uskutečnění. Rozhovor s Janem Rajnerem z 27. 4. 2019.

¹¹⁷ Prof. PhDr. Josef Reiner CSC. se s obrovským úsilím a pomocí svých spolužáků vypracoval k titulu prvního nevidomého vysokoškolského profesora v ČSSR. Přednášel na UK tzv. vědecký komunismus a dějiny mezinárodního dělnického hnutí, napsal dvě knihy o politické práci československých komunistů v československých bojových jednotkách za druhé světové války na Východě i na Západě. Po Sametové revoluci uznal některé nedostatky režimu, ale i přesto zůstal do konce života přesvědčeným, ale také velmi čestným komunistou.

¹¹⁸ Rozhovor s Janem Rajnerem a Danielou Rajnerovou z 26. - 27. 4. 2019.

Jako u každého staršího člověk u něj začaly zesilovat jeho některé negativní vlastnosti, například přehnaná šetrnost.¹¹⁹ Jeho vitalitu ohrozil úraz, ke kterému došlo na podzim v roce 1993 po nemocničním obědě. Cestou z nemocniční jídelny nešťastně uklouzl a zlomil si krček kosti stehenní. Úraz vyžadoval operační zákrok, po němž vzhledem k jeho vysokému věku došlo k dalším nebezpečným komplikacím v podobě různých infekcí. Během dlouhé rekonvalescence se ze všech problémů dostal díky nesmírně starostlivé péči svého syna a jeho tehdejší partnerky Daniely Starečkové. Přispěla k tomu také samozřejmě Vilémova vůle k životu. Mohl si užívat ještě další necelé tři roky života po boku svého syna Jana, jeho partnerky Daniely a vnučky Anežky. V roce 1995 se vystupňoval Danušin alkoholismus, jehož následkem se zhoršily také příznaky žaludečních vředů, na něž později zemřela. Bylo potřeba, aby se o Viléma, který byl v té době na vozíku, někdo postaral, a proto si jej Honza přestěhoval do bytu na Tyršově 36, kde žil po smrti své matky se svou rodinou. V průběhu rehabilitace v Hrabyni byl převezen do opavské městské nemocnice, kde zemřel 3. října roku 1997.

¹¹⁹ Například vystříhával nepopsané, jakkoliv malé kousky papíru, které dále slepoval v nové papíry. A nevyhazoval téměř nic, protože podle jeho názoru mělo všechno své další využití.

12. ZÁVĚR

Na začátku práce jsem si vytyčil komplexně popsat život Viléma Rajnera, osobnosti, která nežije více než 20 let. Sledovat důležité události, děje, které ho utvářely, ale také jeho vlastní osudy, které se vzájemně prolínaly a ovlivňovaly. Pokusil jsem se tedy demonstrovat propojení osudů jedince s veřejným děním a dějinami 20. století. Podařilo se mi ukázat, že Vilém Rajner neměnil dějiny v tak velkém měřítku, aby se o něm vyučovalo a byl všeobecně popularizován, ale i přesto ovlivnil život lidem, kteří se dostali do povědomí společnosti. Minimálně svými vědeckými pracemi a povoláním byl schopný pozitivně ovlivnit život mnoha lidí.

Díky svému podrobnému studiu, pečlivě uchovávaných papírů mého dědy, dokumentů v archivech a velice důležitých „zповědí“ lidí, kteří ho zažili, se mi podařilo částečně zodpovědět otázky, které jsem si v úvodu práce stanovil. Je nutno podotknout, že bez rozhovorů s rodinnými příslušníky by tato práce byla velice zkreslená, protože dědův život probíhal z větší části ve dvou totalitních režimech na Ukrajině (krátce za okupace SSSR a za nacistické okupace) a pak hlavně v totalitním Československu, a proto řada informací z některých dokumentů z krabice s nápísem Děda, které se zdály být jasné, byly ve skutečnosti značně zkreslené. Podařilo se mi odhalit, že kniha, jejímž autorem je komunistický novinář Zbyněk Kožnar, je psána ve formě románu, a obsahuje fabulace, které v důležitých bodech neodpovídají realitě. Je zde záměrně zapřen například Vilémův židovský původ a jeho pokus o vycestování do Anglie, zkresleny jsou také příčiny transportu jeho matky a průběh jejího pobytu v Terezíně. Nedostatek dopisů a Vilémova autocenzura omezily mé podrobnější bádání o jeho životě za komunismu, který by nepochybně stál také za podrobnější popis. Snažil jsem se také odhalit, kdo Vilém Rajner byl a jaké byly příčiny jeho nelehkých rozhodnutí. Mé rozhodnutí k sepsání této práce se ukázalo býti nakonec přínosné a prospěšné.¹²⁰

Mne sepsání této práce velice ovlivnilo. I přesto, že jsem svého dědu nepoznal, uvědomuji si, jak moc velkým vzorem mi tento člověk je. Zanechal po sobě svého jediného potomka MUDr. Jana Rajnera, mého otce, který byl jeho výchovou poznamenán. Tato výchova má tedy i nepřímý

¹²⁰ Tato práce SOČ výrazně vychází z autorova stejnojmenného projektu EUSTORY z r. 2019, více na Ocenění výsledků XI. ročníku národní dějepisné soutěže EUSTORY. Dostupné z: <http://www.eustory.cz/oceneni-vitezu-xi.-rocniku-souteze-eustory>. Autor příběh Viléma Rajnera dále popularizuje prostřednictvím celoevropského projektu Europe 1945-2020: Looking back, thinking forward«

vliv na mne. Uvědomil jsem si, jak těžká byla jeho rozhodnutí a to, jak mohl ve 20. století výrazně ovlivnit člověku jeho původ, i když se k němu ani nehlásil. Dále jsem si uvědomil jak moc je život vzácný a zároveň i křehký. Získal jsem také množství základních údajů o problémech náboženského a politického života svých židovských předků, o nichž jsem do té doby nic nevěděl, například to, že byli židé svými politickými a náboženskými názory roztrženi. Židovská problematika mě velice zaujala a vede i k úvahám o tom, že bych možná o ní rád ještě napsal jednu studii, opět nějak svázanou s celou historií mé rodiny.

13. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY:

Archivní prameny

- Národní archiv v Praze na Chodovci
 - fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna - 1931-1940
 - fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna - 1941-1950
 - Národní správa majetkových podstat a Ministerstvo práce a sociální péče-
nezpracováno
- Archiv města Ostravy:
 - Okresní soud Slezská Ostrava fond prohlášení za mrtva M14/47
 - Okresní soud pro Moravskou Ostravu fond prohlášení za mrtva spis M12/46
 - Německé gymnázium v Ostravě třídní katalogy GR VII
- Archiv Univerzity Karlovy
 - fond Matriky Univerzity Karlovy, inventární číslo 9, Matrika doktorů Univerzity
Karlovy IX., strana 4349
 - fond Matriky doktorů Univerzity Karlovy sign. Vilém Reiner
 - fond Přírodovědecká fakulta Německé univerzity v Praze, signatura 7 /1 /1 //4,
Farmaceutický rigorózní protokol, strana 30
- Zemský archiv v Opavě
 - Fond Krajský soud Moravská Ostrava, signatura Jd II 163, karton 1.
 - Okresní úřad Frýdek signatura NAD 666 karton 978,979,980,981,982

Rodinný archiv

- dopisy psané Vilémem Reinerem, které adresoval Josefu Reinerovi dodané Jiřím Reinerem v Praze 21. 3. 2019
- krabice s nápisem Děda, ve které se nacházelo dohromady kolem 1000 různých dokumentů a fotografií

Rozhovory

- s Janem Rajnerem v Ostravě 26. 4. 2019 a 27. 4. 2019
- s Ninou Pavelčíkovou 6–8. 5. 2019
- s Danielou Rajnerovou v Ostravě 26. 4. 2019 a 27. 4. 2019
- s Vlastou Koudelovou v Praze dne 24. 3. 2019
- s Jiřím Reinerem v Praze dne 21. 3. 2019

Literatura

- RICHTER, Karel. Válka začala v Polsku: Utajovaná fakta o německo-sovětské agresi [online]. Druhé vydání. Praha: EPOCHA, 2018 [cit. 2019-05-25]. ISBN 978-80-7557-144-1. Dostupné z :
<https://books.google.cz/books?id=4RB2DwAAQBAJ&pg=PT246&lpg=PT246&dq=%C4%8Deskoslovensk%C3%A1+politick%C3%A1+emigrace+v+katovic%C3%ADch&source=bl&ots=PDsC4B4uJA&sig=ACfU3U2S6yurcB2fNU-2ZEw4Lf8-meeoiQ&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwjT1ou8tLbiAhVHPFAKHQIGCR0Q6AEwA3oECAkQAQ#v=onepage&q=Trust%20Fund&f=false> str 1 -416
- KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.
- GROŠ, Vladimír, Peter FUTÁK a Jilijí MINAŘÍK. *Židovské rody ve Veselí nad Moravou*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-06-0.

- DOHNAL, František. Studijní texty k dějinám farmacie. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 9788024626086
- BÍLKOVÁ, Zuzana. *POSTAVENÍ LÉKÁRNÍKA VE SPOLEČNOSTI* [online]. Hradec Králové, 2007 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120021694> Diplomová práce. Str. 1–72 UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE FARMACEUTICKÁ FAKULTA V HRADCI KRÁLOVÉ Katedra sociální a klinické farmacie.
- SKALOVÁ, Markéta. *Transgenerační přenos výchovných stylů v rodině* [online]. Praha, 2016 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/170581/>. Bakalářská práce. Str.1–65 UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE. Vedoucí práce PhDr. Ivana Nováková.
- Profesní příprava lékárníka-farmaceuta a Univerzita Karlova. Univerzita Karlova, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové [online]. 2019 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.faf.cuni.cz/Fakulta/Historie/Profesni-priprava-lekarnika-farmaceuta/>
- PROCHÁZKOVÁ, Kateřina. Vývoj poštovní správy na území Čech v letech 1850–1914 [online]. Brandýs nad Labem, 2016 [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130186305>; Bakalářská práce. Str.29 a 33. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. Zdeněk Hojda.
- ARNDT, Tomáš. *ČESKOSLOVENSKÁ A ČESKÁ FARMACIE-PROJEVY, DOPADY A DŮSLEDKY GENOCIDY ŽIDŮ A DALŠÍCH FOREM RASOVÉHO PRONÁSLEDOVÁNÍ* [online]. Hradec Králové, 2017 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/94058/140062070.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Disertační práce. Str 1–503. Univerzita Karlova v Praze Farmaceutická fakulta v Hradci Králové. Vedoucí práce doc. PhDr. František Dohnal, CSc.
- MÜLLER, Jiří. *Radikalizace pražských studentů ve 30. letech 20. století* [online]. Praha, 2014 [cit. 2019-05-29]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/136294/>. Diplomová práce. Str. 1–201. Univerzita Karlova v Praze Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Matěj Spurný, Ph.D .

Internetové odkazy:

- Obec Okrouhlice: Titulní stránka [online]. Copyright © [cit. 30.04.2019]. Dostupné z: http://www.obec-okrouhlice.cz/assets/File.ashx?id_org=10965&id_dokumenty=28210
- LANGÁŠEK, J. *Městys předměstí Veselí.: Jeho minulost a přítomnost.* [online]. 1913, 71 [cit. 2019-05-20]. Dostupné z: http://veseli-nad-moravou.cz/assets/File.ashx?id_org=18072&id_dokumenty=585008
- Evženie Reinerová (Lowy) (1888–1942) - Genealogy. Family Tree & Family History at Geni.com [online]. Copyright © 2019 Geni.com [cit. 30.04.2019]. Dostupné z: https://www.geni.com/people/Ev%C5%BEEenie-Reinerov%C3%A1/600000002962085303_2
- Miroslav Krušina. *ZDOLBUNOV: město na Ukrajinské Volyni ve vzpomínkách české minority* [online]. In: Otradovice, 2009, s. 1–234 [cit. 2019-05-28]. Dostupné z: <http://www.scvp.eu/downloads/Zdolbunov.pdf>
- *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Wikimedia Foundation, 0019n. 1. [cit. 2019-05-30]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki>
- Mapy Google. *Google* [online]. Dostupné z : <https://1url.cz/IzrjW>
- Ocenění výsledků XI. ročníku národní dějepisné soutěže EUSTORY. Dostupné z: <http://www.eustory.cz/oceneni-vitezu-xi.-rocniku-souteze-eustory>

14. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. č. 1: Autorem vytvořená tabulka pro lepší orientaci rodině spřízněných osob s Vilémem Rajnerem

Jan Rajner	je syn této osoby
Wilhelm Reiner	je otec této osoby
Evženie Reinerová	je matka této osoby
Karel Reiner	je bratr této osoby
Jan Reiner	je bratr této osoby
Josef Reiner	je bratr této osoby
Frieda Milada Prokešová	je sestra této osoby
Felicie Reinerová	je první manželka této osoby
Vlasta Rajnerová	je druhá manželka této osoby
Danuše Rajnerová	je třetí manželka této osoby
Jan Vilém Rajner	je vnuk této osoby
Anežka Rajnerová	je vnučka této osoby
Daniela Rajnerová	je matka vnoučat této osoby
Karel Reiner	je dědeček této osoby
Jana Reinerová	je babička této osoby
Tekla Waková	je teta této osoby z otcovy strany
Simon Löwy	je dědeček této osoby
Regina Löwyová	je babička této osoby
Josef Löwy	je strýc této osoby
Alfred Löwy	je strýc této osoby
Irma Windholzová	je teta této osoby z matčiny strany
Olga Politzer	je teta této osoby z matčiny strany
Boris Reiner	je synovec této osoby
Jiří Reiner	je synovec této osoby
Josef Prokeš	je druhý švagr této osoby ze sestřiny strany
Jaroslav Kytlica	je první švagr této osoby ze sestřiny strany

Soupis rodinných příslušníků Viléma Reinerera s vyznačením vztahu k němu

Obr. č. 2: Rodinný archiv

<p>Die Daten im dienstlichen Eingange der mittels Typendruckapparates ausgefertigten Telegramme bedeuten: 1. den Namen des Aufgebendes, 2. die Aufgabennummer, 3. die Wortzahl (eventuell in Bruchform), 4. den Monatstag und 5. die Stunde und Minute der Aufgabe.</p> <p>Udaje ve služebním záhlaví telegramů, vyhotovených strojem, písmenkovým, 1. jméno úřadu podávajícího, 2. číslo, 3. počet slov (případně ve zlomku), 4. měsíce a den a 5. hodinu a minutu podání.</p>	<p>Gattung: } Draht: }</p>	<p>Eingangsnummer: } 33 Došel pod čís.: }</p>	<p>Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Verantwortung. Správa telegrafní vůbec neručí za telegramy odevzdané jí ku dopravě a ku doručení.</p>
	<p><i>Jean Karl Reiner herzlich</i></p>		<p>Aufgenommen von } <i>Ho</i> } auf Lsg. Nr. } <i>2403</i> Pfund } } na Linie } am } <i>24</i> } Uhr } <i>12</i> } Mitt. des } <i>1912</i> } } } <i>12</i> } pol.</p>
<p>Dienstliche Angaben: Služební udání: ..</p>	<p>Telegramm — Telegram aus — z</p>		<p>durch: ..</p>
<p><i>Vesely</i> {Nr. } <i>114</i> {Taxw. } <i>16</i> {W. } {Ch. } {aufgegeben am } <i>24</i> } um } <i>12</i> } M. } <i>12</i> } Mittag- {čís. } {dít. slov. } {st. } {řít. } {počas dne } {o } {hod. } {min. } {pol.}</p>			
<p><i>jevery von einem Knaben die bl. ent- bunden beide ganz wohl auf Wilhelm</i></p>			

Oslavný telegram sdělující radostnou novinu o narození Viléma Reinerera psanou jeho otcem PhMr. Wilhelmem Reinerem z Veselí nad Moravou dne 24. 12. 1912 do Okrouhlice jeho rodičům Karlu a Johanně Reinerovým.

Obr. č. 3: GROŠ, Vladimír, Peter FUTÁK a Jilijí MINAŘÍK. *Židovské rody ve Veselí nad Moravou*. Veselí nad Moravou: Chludil, 2018. ISBN 978-80-87298-06-0. str178

Fotka rodiny Reinerových z roku 1913 na níž je zachycen Vilém Reiner jako miminko se sestrou Friedou a rodiči ve Veselí nad Moravou.

Obr. č. 4: Rodinný archiv

Země: **Morava.** Školní rok 1918-19.
 Školní okres: *Uh. Hradiště* Číslo třídního katalogu *46.*
 Začal chodit do školy dne *1. září 1918* v *Veselí n/M.*
 Vstoupil do této školy dne *5.*
 Přestěhoval se dne _____ do _____

Školní zpráva.

Reiner Vilém narozen dne *20. prosince 1912*
 v *Veselí n/M.* na *Moravě*
 žák *1.* třídy oddělení skupiny (*1* školního roku) *stýp* třídní
 školy obecné v *Veselí n/M.* ve školním roce 1918-19.

	D o b a			
	od 1/9. 1918 do 18/11. 1918	od 16/11. 1918 do 1/12. 1918	od 1/12. 1918 do 12/4. 1919	od 13/6. 1919 do 28/6. 1919
Mravy	1	1	1	1
Přilnost	1	1	1	1
Náboženství				
Čtení		1	1	1
Psaní		2	1	2
Vyučovací jazyk		1	1	1
Počty a měrické tvaroznalství		1	1	1
Přírodověda				
přírodopis				
přírodopyt				
Zeměpis a dějepis				
Kreslení				
Zpěv		2	2	1
Tělocvik		2	1	1
Ženské ruční práce				
Německý jazyk (druhý zemský jazyk)				
Vnější úprava písemných prací				
Počet zameškaných omluvených		6	1	-
půldnů neomluvených				-
Poznámka				Poskytlen.
Den, kterého školní zpráva vydána	<i>14/11. 1918.</i>	<i>1/12. 1918.</i>	<i>12/4. 1919.</i>	<i>28/6. 1919.</i>
Podpis rodičů neb jich zástupců	<i>W. Reiner, lékařník.</i> <i>Vilém Reiner, lékařník.</i> <i>W. Reiner, lékařník.</i>			

Žák *Reiner Vilém* prohlašuje se *způsobilým* postoupiti do *2.* třídy
 oddělení (*2.* školního roku).

Em. Koxáček
správce školy.
Antonín Juroš
třídní.

Morava. Vzorac 26. Školní zpráva pro školy obecné. Ve Vídni. C. k. školní knihobčládn. Fol. 121/17 (483).

První vysvědčení Viléma Reinera ze školního roku 1918-1919, kde je vystřižena kolonka jeho náboženství a v prvním čtvrtletí je klasifikován známkou dostatečný.

Obr. č. 5: Rodinný archiv

Země: Morava. Číslo 31
Školní okres: Strážnický Školní rok 1921-22

Vysvědčení frekventační.

Reiner Vilém
narozen dne 24 prosince 1912 ve Veselí n. Mor.
na Moravě [redacted] žák
4. třídy II. oddělení skupiny na čtveřtřídní chlapecké škole obecné
ve Veselí n. Mor. chodil do školy obecné od 1. září 1915
do 28. června 1922

Mravy jeho byly chvalitebné
průspěch | v náboženství nebyl ortodoxní
| v jazyku vyučovacím velmi dobrý
| v počtech velmi dobrý

Protože žák [redacted] tento přijat býti chce do první třídy školy střední
vydává se tímto toto frekventační vysvědčení.

Správa veřejné chlapčeské školy obecné
ve Veselí n. Mor. dne 28. června 1922

 Im. Kozáček
správce školy.

Vysvědčení frekventační, jež bylo vydáno Vilému Reinerovi 28. 6. 1922 (o rok dříve) za účelem návštěvy Státního reálného gymnázia ve Strážnici.

Obr. č. 6: Rodinný archiv

Státní reálné gymnásium ve *Strážnici*.

Číslo katal. *28.*

Výroční vysvědčení.

Reiner Vilém

narozený dne *24. prosince 1910* v *Čáslavi* / *pl. ročník* /
 , žák *páté* třídy, nabývá
 za školní rok *1926/27* tohoto vysvědčení:

Chování: *dobré*

Prospěch v jednotlivých předmětech:		Číselný výsledek:
V náboženství (<i>snížen</i>)	☉ (<i>vyňatovalo, 20</i>)	<i>Žák -</i> <i>je velmi</i> <i>spôsobilý, aby postoupil</i> <i>do vyšší třídy.</i>
V jazyku československém	<i>dobrý</i>	
V jazyku latinském	<i>velmi dobrý</i>	
V jazyku francouzském	<i>velmi dobrý</i>	
V jazyku německém	☉	
V dějepise	<i>velmi dobrý</i>	
V zeměpise	<i>velmi dobrý</i>	
V matematice	<i>dobrý</i>	
V přírodopise (<i>botan.</i>)	<i>velmi dobrý</i>	
V chemii	<i>velmi dobrý</i>	
V fyzice	☉	
V deskriptivní geometrii	☉	
V filosofické propedeutice	☉	
V kreslení	☉	
V psaní	☉	
V tělocviku	<i>velmi dobrý</i>	
☉	☉	
V předmětech nepovinných:	V jazyku německém <i>velmi dobrý</i>	

Počet zameškaných hodin učebných: *24* ; z nich neomluveno: ☉ .

Ve Strážnici dne *28. června* 1927.

J. J. Zeman
ředitel

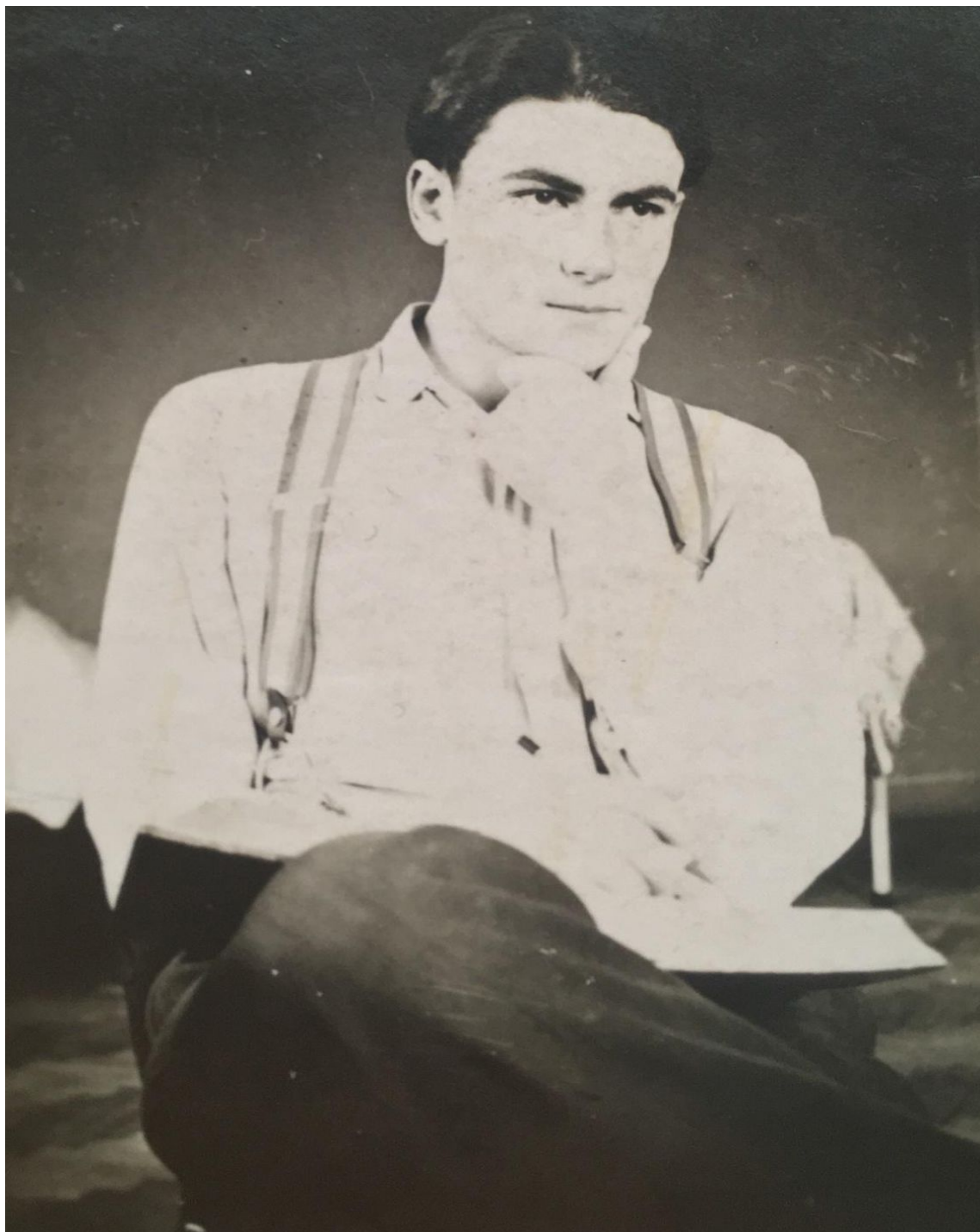
Antonín Král
ředitel

STUPNICE	Chování:	výborné	dobré
ZNÁMEK.	Prospěch:	čestný	dobrotstojný

C. VIII. c) 74/1927. Státní nakladatelství v Praze. — 1169.

Výroční vysvědčení Viléma Reinera z ročníku 1926/1927 Státního reálného gymnázia ve Strážnici, kde se nevyučuje Vilémovo náboženství. Je zde ohodnocen sníženou známkou z chování, což má pravděpodobně spojitost se smrtí jeho otce.

Obr. č. 7: Rodinný archiv

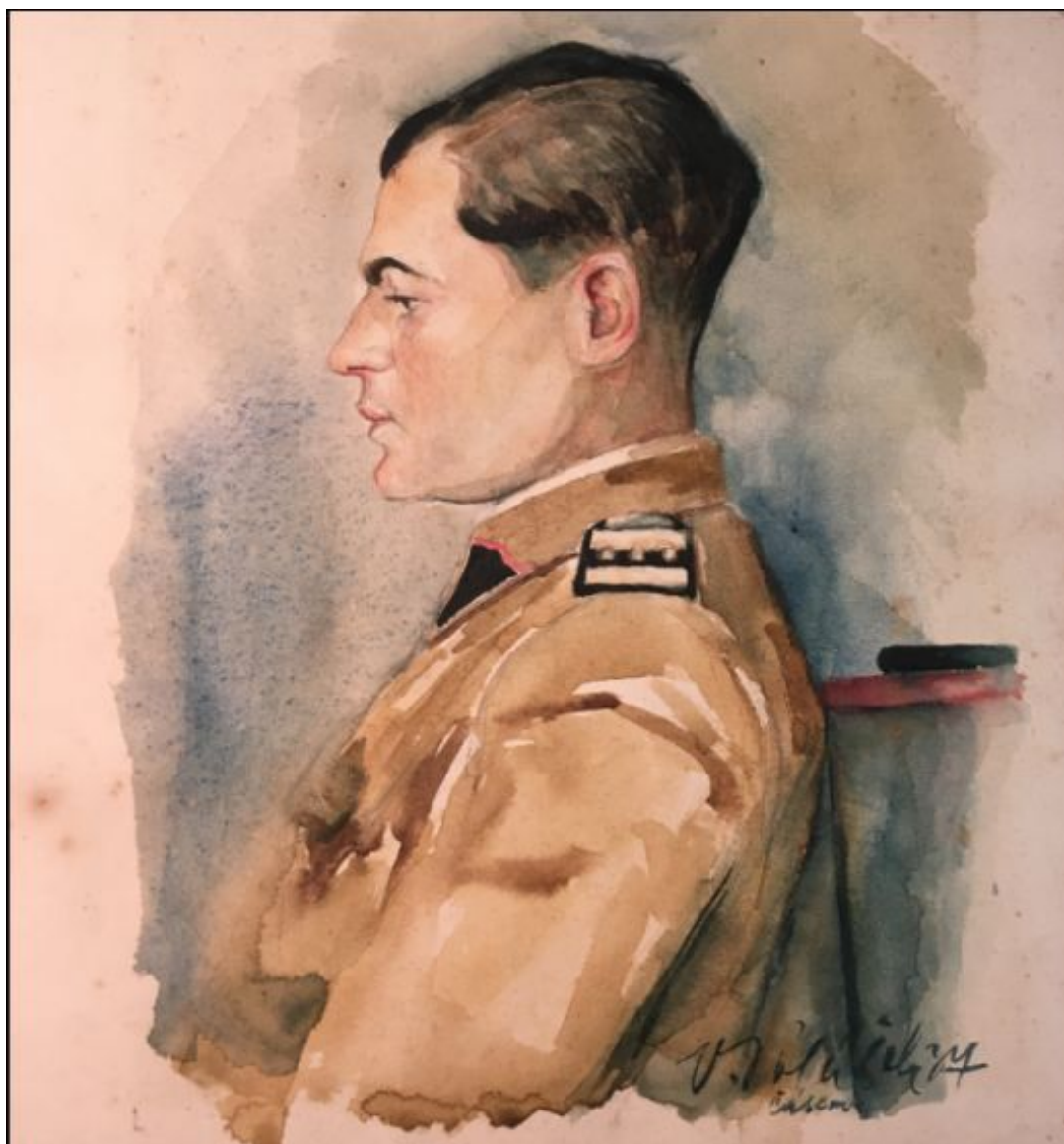
Zamyšlený Vilém Reiner v době studií v Praze lékařské fakulty na UK z 28. 2. 1931.

Obr. č. 8: Rodinný archiv

Lékařský diplom Viléma Reiner z 10. 10. 1936.

Obr. č. 9: Rodinný archiv

Malba Viléma Reinerja jako četaře v Čáslavi namalována Viktorem Poláškem v roce 1937.

Obr. č. 10: KOŽNAR, Zbyněk. Člověk proti tmě: o Josefu Reinerovi. Praha: Mladá fronta, 1963.
str 16-17

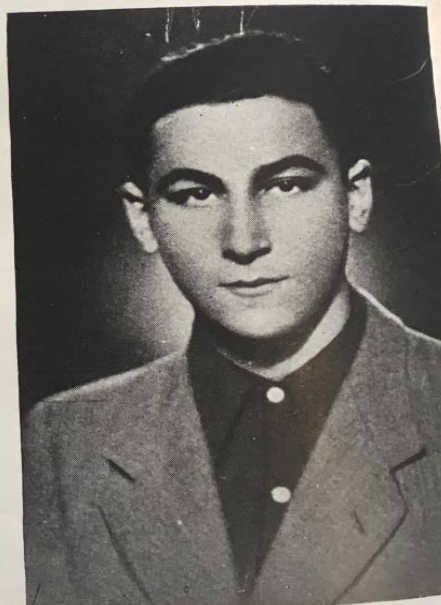
MUDr. Vilém Reiner jako četař aspirant

Karel Reiner

Josef Reiner v době učení

Jan Reiner v sedmnácti letech

Fotky bratrů Reinerů z předválečné doby.

Obr. č. 11: Rodinný archiv

Vilém Reiner jako lékař zachycen pravděpodobně v období druhé světové války. Datum ani místo fotky nejsou známy.

Obr. č. 12: Rodinný archiv

Arbeitsamt: Schönbach Stamm
Бюро праці: Nr.
Abteilung:
Відділ:

Krankenkasse _____
Каса хворих _____

M **MELDEKARTE**
КАРТА ЗГОЛОШЕННЯ

für: Rajner Wilhelm
для:
Name Vorname (bei Frauen Elternname)

geb.: 1912 geb. verb., verw., gesch.,
scheidung, zwang., zwang., развод.,
Geburtsjahr der minderjähr. Kinder
неповнолітні діти

geb.: 1912
народився

Staatszugehörigkeit: Tscheche
Volkstumszugehörigkeit:
Державна приналежність:

Beruf: Arzt Berufsgruppe: 27
Фак: Профес. група:

Wohnhaft: Mulfeld
Місце замешкання: Kreis Sokolbrunn

Unterschrift des Amtsleiters — Підпис Керівника Уряду Праці

Stempel
Печатка

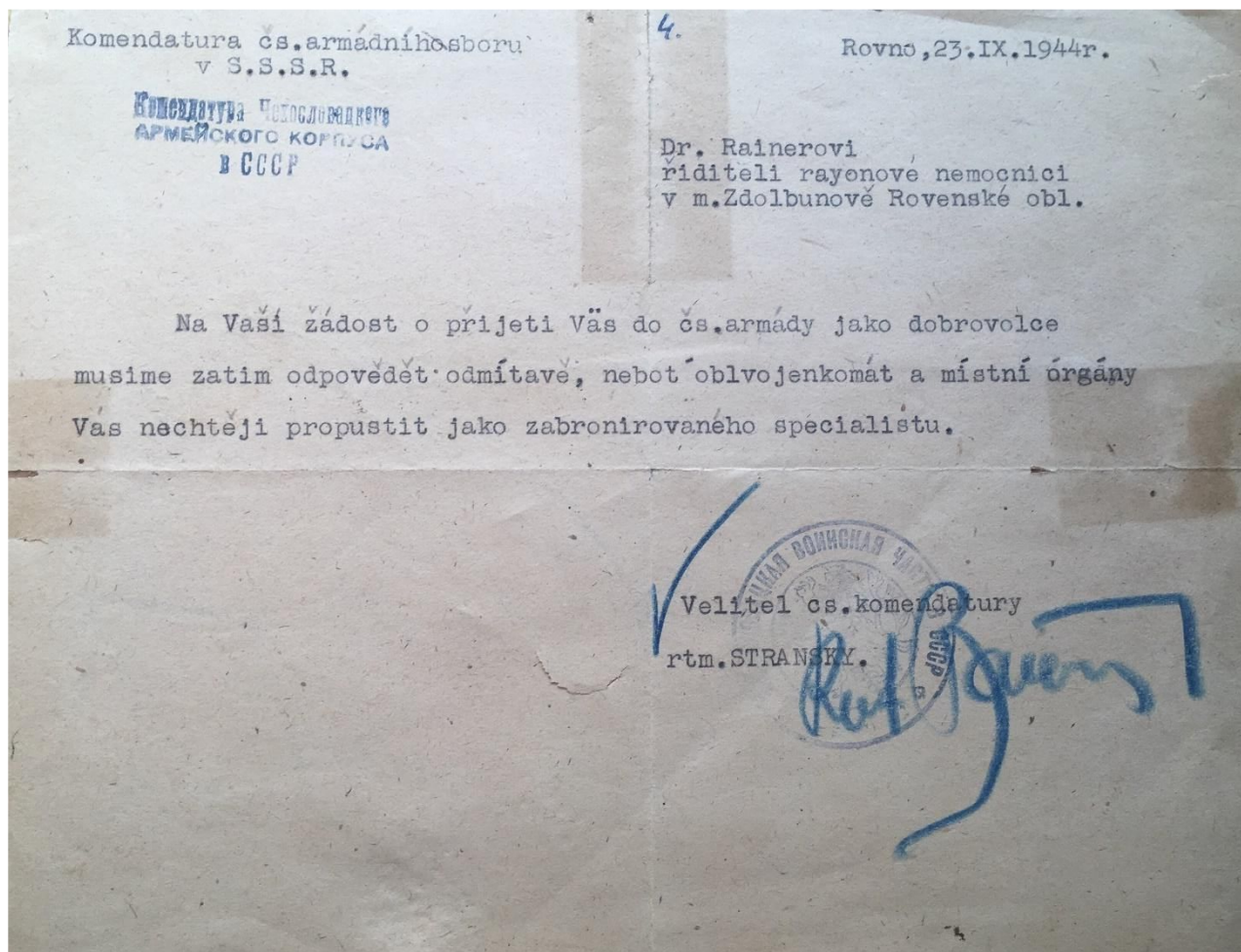
Bei jeder Lohnzahlung Arbeitsverhältnis *bestätigen*
Rückseite beachten! — Зверніть увагу на відворотну сторінку!
 Bei neuer Meldung ist diese Meldekarte und die Arbeitsbescheinigung des letzten Arbeitgebers vorzulegen.
 При новому оголошенні треба пред'явити карту та посвідку останнього працедавця.

Ab 18.8.1941 ist ab als Prät in Anstalt des Reichsamt für Arbeit.

Datum (von bis) Date (Ka. zu)	Einstellung über Arbeit Datum (von bis) Arbeitsbescheinigung Kontrolle nach bezahltem Lebensmittelpreis Kartensatz zahlen	Datum (von bis) Date (Ka. zu)	Einstellung über Arbeit Datum (von bis) Arbeitsbescheinigung Kontrolle nach bezahltem Lebensmittelpreis Kartensatz zahlen	Datum (von bis) Date (Ka. zu)	Einstellung über Arbeit Datum (von bis) Arbeitsbescheinigung Kontrolle nach bezahltem Lebensmittelpreis Kartensatz zahlen
9.7.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
1.8.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
15-15	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
1.8.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
1.8.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
1.8.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				
27.11.43	<i>W. Rajner</i> <i>W. Rajner</i>				

Přihlašovací karta Viléma Rajnera z období nacistické okupace z období 9. 7. 1943-3. 1. 1944.

Obr. č .13: Rodinný archiv

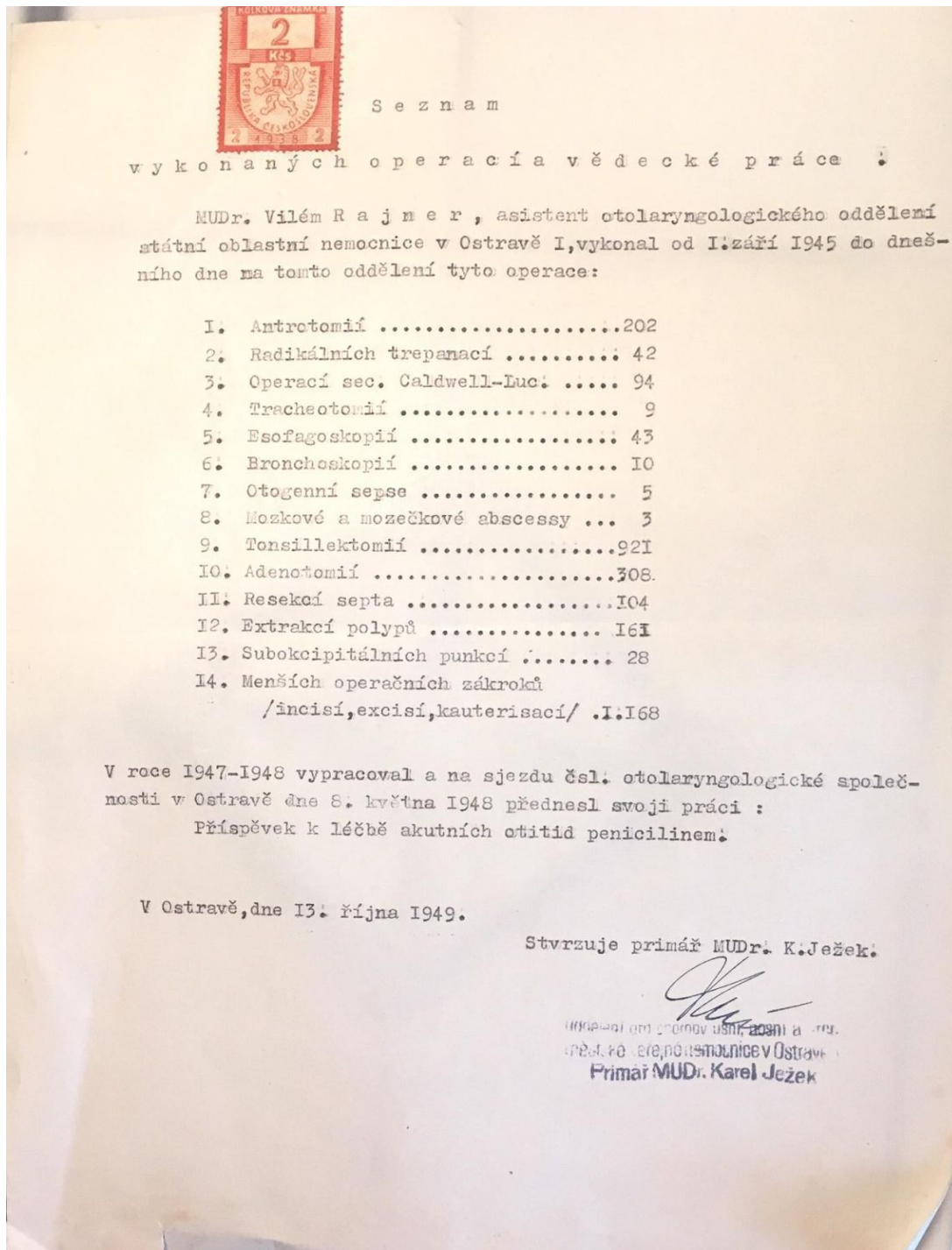
Zamítnutí žádosti Viléma Reinera o vstup do čs. armády jako dobrovolníka z důvodu jeho nenahraditelnosti rotmistrem Stránským 23. 9. 1944.

Obr. č. 14: Rodinný archiv

Fotka zdravotnického personálu nemocnice v Zdobunově z 13. 6. 1945. Vilém druhý zprava ve spodní řadě.

Obr. č. 15: Rodinný archiv

Seznam vykonaných operací Viléma Reinera z oblastní nemocnice v Ostravě 1 od 1. 9. 1945 do 13. 10. 1949

Obr. č. 16: Rodinný archiv

Rodinná fotografie Viléma Rajnera s manželkou Vlastou a synem Janem z června 1955 v Komenského sadech v Ostravě.

Obr. č. 17: Rodinný archiv

Vilém Rajner provádějící jeden ze svých rutinních lékařských zákroků. Vilém je 1. zprava.

Obr. č. 18: Rodinný archiv

Slavnostní odhalení pamětní desky Jana Reinera 9.5.1965 ve Veselí nad Moravou. Vilém 1.zleva a Josef 3 zprava

Obr. č. 19: Rodinný archiv

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

Cj. 118 974/ZO-V/1969

Kolku prosto
podle § 21 zák. čis. 255/1946 Sb.

Osvědčení

podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb.

Jméno a příjmení Vilém RAJNER, nar. dne 24.12.1912
Veselí na Moravě okres Hodonín, země ČSR
státní občan československý, je ve smyslu § 1 odst. 1, písm. e/ zákona ze dne 19. prosince 1946 čis. 255 Sb. – o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození –

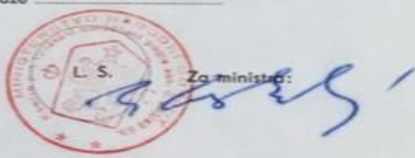
účastníkem národního boje za osvobození

Podle ustanovení § 15 výše uvedeného zákona započítává se mu doba:
Od 15.4.1939 / patnáctého dubna tisícdevětsetšicetdevět/ do 22.
června 1941 a od 1.3.1944 / prvního března tisícdevětsetštyřicet-
štyři/ do 5.května 1945 jako účastníku zahraničního hnutí.

Výkonným letcem byl ode dne _____ do dne _____
Jako parašutista byl v týlu nepřítele ode dne _____ do dne _____

Toto osvědčení je dokladem k uplatnění práv vyhrazených účastníkům národního boje za osvobození ustanovením § § 16 až 18 výše uvedeného zákona.
Poněvadž výše jmenovaný účastník národního boje za osvobození padl – byl popraven – zemřel – je neznámý – invalidní – přecházejí jeho práva podle ustanovení § 6 odst. 1, písm. _____ § 7, odst. 2 výše uvedeného zákona na jeho
nar. dne _____ okres _____
státní občanství _____

V Praze **12 listop. 1973**

 Za ministra:

Vlastnoruční podpis majitele osvědčení
Rajner Vilém

Osvědčení MUDr. Viléma Rajnera jako účastníka národního boje za osvobození z 12.11.1973

Obr. č. 20: Rodinný archiv

Seznam vědeckých prací a publikací prim. MUDr. Viléma Rajnera.

1. Příspěvek k léčbě akutních otitid penicilinem
Časopis lékařů českých r.XC,č.38, str. 1124-1128,1951.
2. Ambulantní léčba akutních otitid penicilinem./spolupráce s prim. Ježkem/
Č.l.č. r. XC,č.38, str. 1128-1132,1951.
3. K modifikacím radikálních operací čelistních dutin
Č.l.č. r.XC,č. 46-47, str. 1408-1415,1951. 3
4. Neurinom nervu lícního
Lékařské listy, r.9,č. 10, str. 231-235,1954.
5. Un cas de neurinome du nerf facial.
Les annales d'oto-laryngologie, tome 71, No 10, page 770-778,1954, Paris. 2
6. Záněty zevního zvukovodu a novokainová blokáda
Československá otolaryngologie, r. VI, č.1, str. 34-40,1957
7. Úkoly bronchoskopie
Vnitřní lékařství, r. III, č.10, str. 934-937,1957 2
8. Některá laboratorní vyšetření u zhoubných nádorů
Praktický lékař, r. 38, č.15-16, str. 677,678,1958. 2
9. Onemocnění zevního zvukovodu u horníků
Praktický lékař, r. 38, č. 19, str. 894-896, 1958. 1
10. Rakovina horních cest dýchacích a hrtanu. Kolektiv autorů
Některá vyšetření krevní u zhoubných nádorů a jiných onemocnění v ORL
SZN, str. 40-42, 1959, Praha.
11. Rentgenová diagnostika středoušních zánětů a mastoiditid kojenců a dětí
do dvou let.
Čsl. otolaryngologie r.8, č.3, str. 163-167, 1959.
12. Toxický vliv vanadu na dýchací cesty.
Sborník přednášek: Profesionální onemocnění v otorinolaryngologii.
str. 8, 8-10.X., Karlovy Vary. 8. 10. 1959 4
13. Vliv důlních škodlivin na záněty zevního zvukovodu u horníků
Sborník: Profesionální onemocnění v ORL, 8.-10.X., str. 10, Karlovy Vary.
14. Vliv důlních škodlivin na záněty zevních zvukovodů u horníků
Praktický lékař, r. 41, č.8, str. 370-372, 1961 2
15. Vliv vanadu na dýchací cesty.
Čsl. otolaryngologie, r. 9, č.4, str. 202-204, 1960.
16. Vliv důlních škodlivin na záněty zevního zvukovodu u horníků
Čsl. otolaryngologie, r.9, č.4, str. 197-198.
17. Význam rentgenového vyšetření soscovitého výběžku při středoušních zá-
nětech dětí do dvou let.
Čsl. rentgenologie, r.15, č.1, str. 48-52, 1961 3
18. Röntgendiagnostik der Mastoiditiden bei Säuglingen und Kindern bis zum
zweiten Lebensjahre.
Radiol. clin. No 30, 46-51, 1961, Basel. II

19. Hluk v průmyslu.
Kraj. ústř. zdrav. osvěty Sm kraje r. 1962. Spolupráce s MUDr. Bláhou a spol. Metodické pokyny pro záv. lékaře. 1
20. Vztah některých škodlivin ke vzniku prekancerů laryngu.
Sborník přednášek celostát. sjezdu ORL sekce v Košicích 15.6.63. 1
21. Vztah některých škodlivin ke vzniku a vývoji prekancerů a karcinomů laryngu.
Českoslov. otolaryngologie, XIII, č. 4, 1964, str. 229-232. 1
22. Otolaryngologie v Ostravě za posledních 20 let.
Čsl Otolaryngologie, XV, č. 2, 1966, str. 116-118. 1
23. K osmdesátinám prim. MUDr. Františka Navrátila.
Čsl Otolaryngologie, XV, č. 1, 1966. 1
24. Tonzilektomie v celkové anestézii v sedící poloze.
Čsl otolaryngologie 17, 1: 31 - 34, 1968.
25. Celková anestézie u tonzilektomií.
Praktický lékař, 48, 9: 335 - 336, 1968.
26. Odsávací zařízení k ústnímu rozvěračí k provádění tonzilektomie v celkové endotracheální narkoze.
Zlepšovací návrh č. ZN - 10/1968. 19.8.1968. 4
27. Cévka pro nosní a nosohltanovou tamponádu při krvácení.
Zlepšovací návrh č. ZN - 9/1968. 19.8.1968.
28. Polymyxin B Spafa - ušní kapky, klinické hodnocení.
Galena, n.p., Komárov u Opavy, 26.9.1972. 2
29. Mukoseptonex, nosní kapky - klinické hodnocení.
Galena, n.p., Komárov u Opavy, 21.9.1972.
30. Mukoseptonex nosní kapky - klinické hodnocení
Farmakoterapeutické zprávy Spofa, 19, 1973, 4, str. 289-291. 2
31. Tonsilektomie in allgemein Anesthäsien in sitzender Lage des Patienten mit nasotracheale Intubation
Congressus Otolaryngologiens Bohemoslovacus cum participatione internationali, Praha, Abstracta 1973, 50, str. 61. III

Seznam vědeckých prací a publikací MUDr. Viléma Rajnera k roku 1973.

Obr. č. 21: Rodinný archiv

MUDr. Vilém Rajner po operaci krčku kosti stehenní v lednu 1994